Cemil Kavukçu

Tasmalı Güvercin

ÖYKÜ

CEMİL KAVUKÇU

TASMALI GÜVERCİN

ÖYKÜ

1. basım: 2009
5. basım: Şubat 2014, İstanbul
E-kitap 1. Sürüm Eylül 2014, İstanbul
2014 tarihli 5. Basım esas alınarak hazırlanmıştır.

Yayına hazırlayan: Faruk Duman

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design
Kapak resmi: © iStockphoto.com / Simon Oxley

ISBN 9789750717543

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

CEMİL KAVUKÇU

TASMALI GÜVERCİN

ÖYKÜ

Cemil Kavukçu'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Uzak Noktalara Doğru, 1995
Yalnız Uyuyanlar İçin, 1996
Bilinen Bir Sokakta Kaybolmak, 1997
Temmuz Suçlu, 1998
Dönüş, 1998
Dört Duvar Beş Pencere, 1999
Pazar Güneşi, 2000
Gemiler de Ağlarmış, 2001
Başkasının Rüyaları, 2003
Suda Bulanık Oyunlar, 2004
Gamba, 2005
Nolya, 2005
Mimoza'da Elli Gram, 2007
Angelacoma'nın Duvarları, 2008
Tasmalı Güvercin, 2009
Düşkaçıran, 2011
Aynadaki Zaman, 2012
Örümcek Kapanı, 2013

CEMİL KAVUKÇU, 1951 yılında İnegöl'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeofizik Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi (1976). Öyküleri, 1980 yılından bu yana çeşitli dergilerde yayımlandı. *Patika* adlı eseriyle 1987 yılında Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülü'nü, 1996 yılında *Uzak Noktalara Doğru* adlı öykü kitabıyla Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, 2009 yılında *Angelacoma'nın Duvarları* adlı anlatısıyla da Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü, 2013'te Erdal Öz Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

GÖRÜNMEYEN

TEFERİÇ

"*Teferiç* ne oğlum?" dedi öğretmen.

Başparmaklarını kemerinin ardından pantolonunun içine doğru sokmuş, hafifçe kamburunu çıkarmış, dikkatlice Sami'ye bakıyordu.

Sınıfın karşısında konuşmaktan çekinen, konuşmak zorunda kaldığında kekeleyen ve kalın kaşlı, kel kafalı öğretmeninden ödü kopan Sami, bu soru karşısında iyice afallamıştı. Bir süre önüne bakarak sustu. Öğretmen *teferiç*'in ne olduğunu bilmiyorsa bunu ona nasıl anlatacaktı! Bir gün de *kuka* dediğinde aynı şey başına gelmişti. Öğretmen, evde en çok ne ilgilerini çekiyorsa onu anlatmalarını istediğinde, o da küçük kardeşinin örme salıncağından söz etmişti. Henüz bebek olan kardeşinin salıncağında yatmayı, sallanarak ve ninni dinleyerek uyumayı çok istediğini söylememişti tabii. "Tavana takılmış iki *kuka*'ya bağlı ipten bir salıncak," dediğinde öğretmenin yüzü asılmış, dik dik bakarak "*Kuka* da ne?" demişti. Sami çok şaşırmıştı, öğretmen *kuka*'yı bilmiyordu. Ters duran bir soru işaretine benziyordu *kuka* ama onu tanımlayacak sözcükleri bir türlü bulamıyordu. Sonunda, Sami'nin anlatamadığı şeyin duvara ya da tavana takılan çengelli bir vida olduğu anlaşıldığında –başta öğretmen olmak üzere– bütün sınıf gülmüştü. Çok utanmıştı Sami. Evde bu konuyu açtığında, "*Kuka*, Boşnakça oğlum," demişti annesi, "öğretmenin bunu nerden bilsin ki!"

Bilmediğine göre *teferiç* de Boşnakça olmalıydı.

"*Teferiç* işte," diyebildi güç duyulur bir sesle.

Öğretmenin yüzüne alaycı bir gülüş oturmuştu bu kez. Sesini daha da yükselterek, "*Teferiç* ne?" diye yineledi. "Ben, pazar günü ne yaptınız, diye soruyorum; sen, *Teferiç*'e gittik diyorsun. Neresi burası? "

Ön sırada oturan Selma, yerinden kalkıp parmağını kaldırdı ama kendisine söz hakkı verilmesini beklemeden, "Orası bir yer değil öğretmenim," dedi.

"Sana sormadım," dedi öğretmen, Selma'ya ters ters baktı. "Otur yerine! Bir yer ya da değil; o söylesin."

Selma'nın ileri doğru uzanmış ısrarlı parmağı bir süre havada kaldı, sonra kolunu indirip sessizce yerine oturdu.

Yeniden Sami'ye döndü öğretmen. Yüzü kıpkırmızı olmuş, önüne bakıyordu Sami.

"Peki," dedi bu kez ses tonunu yumuşatarak, "soruyu yeniden sorayım; geçen pazar günü ailecek ne yaptınız?"

Ne diyeceğini bilemiyor, parmaklarıyla oynuyordu Sami. Elleri terlemişti.

"Dilini mi yuttun oğlum!"

"*Teferiç* yaptık öğretmenim."

"Haydaaa," dedi öğretmen, yüzünü yapmacık bir biçimde astı. "*Teferiç*'e mi gittiniz, *teferiç* mi yaptınız?"

Selma dayanamamış, yeniden parmağını kaldırmıştı. Ama bu kez önlemliydi, öğretmen "Sen!" demeden konuşmayacaktı. Öğretmense kararlıydı, sorunun yanıtını Sami'den almak istiyordu. Selma'nın parmak kaldırdığını görmüş ama görmezlikten gelmişti.

"Evet?" dedi.

Sınıftan çıt çıkmıyordu.

"*Teferiç*'e gittik, orada da *teferiç* yaptık," dedi Sami.

"Haa," dedi öğretmen bilgiççe gözlerini yumarak. Dudaklarında alaycı bir kıvrım belirdi. "Şimdi sen gel bunu bize başından anlat."

Sami ellerini karnının altına bağlamıştı. Bacaklarının titremesini bütün bedeninde hissediyordu.

"Ordan değil," dedi öğretmen, "gel, tahtanın önünden anlat sınıfa."

Sami sırasından çıkıp tahtanın önüne geldi. Öyle utanıyor ve öyle korkuyordu ki, naylon ayakkabılarının parmak ucundan başka bir yere

bakamıyordu.

Nasıl anlatacaktı? Sık sık uyanıp gün ışığı vurmamış pencerelere bakmasından mı başlayacaktı, yoksa at arabalarının tıngırtısını duyduğu andan mı? Pencereye her bakışında gördüğü karanlık nasıl da içini karartıyordu. Sabah ezanı okunduğunda gecenin bittiğine sevinmiş, yola çıkmalarına daha çok zaman olduğunu düşününce de üzülmüştü. İlk kez gitmiyordu ama, *teferiç* bayramdan da büyüktü. Çünkü bütün sülale bir araya geliyordu, bayramların bayramı oluyordu *teferiç*'ler. Annesi iki büyük tepsi yoğurt tatlısı yapmıştı. Halası, teyzesi, yengeleri de dolmalar, sarmalar, poğaçalar yapıyordu ama *teferiç*'in en keyifli yanı kıymalı-patatesli *pitta*'nın yufkalarının orada açılıp orada pişirilmesiydi.

Öğretmen Sami'ye "*Pitta* ne?" diye de sorar mıydı? Sorsun. Onu biliyordu, kol böreği olduğunu söylerdi.

Görev bölümünde belki de en zor iş küçük amcasına düşüyordu. Çünkü *şporet*'i ya da bildiği kadarıyla *maşinga*'yı, yani, mutfaklarda fırın olarak kullanılan dört ayaklı yassı uzun sobayı ve iki borusunu, kiraladığı at arabası ile o getirecekti. Ayrıca, üzerinde yufka açılan kamyon tekerleği kadar büyük tahta sofrayı da taşımak onun göreviydi. Amcası arabacının yanına oturacaktı oturmasına ya, şişman yengesi ve iki kuzeni Samilere gelene kadar *şporet*'ten ve sofradan kalan yere bir biçimde sığışacaklardı.

Üç at arabası, tıklım tıkış, peş peşe yola koyulduklarında güneş yeni yükseliyordu. Mayıs ayının ortalarında olduklarından sabahın erken saatleri serindi. Annesi Sami'ye kazağını giydirmişti. Sepetler, torbalar, kilimler, şilteler arabaların arkasındaki *şaraga*'lara yerleştirilmişti.

Anlatmaya başlasa, öğretmen "*Şaraga* da ne?" diye sorar mıydı?

Dayısı akordeonunu kucağında taşıyordu. Çok kıymetliydi akordeonu, kimseye emanet etmez, çocukların dokunmasına izin vermezdi. En önde, *şporet* ve borusuyla bir lokomotifi andıran küçük amcasının arabası gidiyordu. Onun peşinde Samilerin, arkada da dayılarının arabası vardı. Şişman yengesiyle iki kuzeni de onlarla birlikteydi. Arabacının yanında dimdik oturan küçük amca, taşıdığı acayip eşyayla savaşa giden bir komutana benziyordu. Herkes uyku mahmuruydu. Kasabanın kaldırım döşeli sokaklarından geçerken kimse konuşmuyordu. Duyulan, yalnızca tekerleklerin tangırtısı ve atların nallarından çıkan sesti. Toprak köy yoluna çıkınca öndeki lokomotif araba biraz hızlandı. Küçük amca sıkılmış ve *daha hızlı* komutunu vermiş olmalıydı. Samilerin arabacısı da kırbacını atın kabalarında şaklattı. Arayı açmak olmazdı. Yolculuk şimdi daha keyifliydi. Sami, atın inip kalkan başına dikkatle bakıyordu. Öndeki arabayı geçmelerini ne kadar isterdi ama bu mümkün değildi. *Şporet*'i taşıyan amca daima önde olmalıydı.

Söğüt ağaçlarının dallarını yerlere kadar saldığı dere kenarındaki çayırlığa geldiklerinde çabucak eşyaları indirdiler. Arabalar, akşam ezanı okunmadan gelmek üzere kasabaya doğru yola çıkmıştı bile. Annesi, halası, yengesi, teyzeleri kilim ve şiltelerden bir açıkhava evi kurmaya çalışırken, dayısı ile eniştesi de küçük amcasına yardım edip *şporet*'i düz, uygun bir yere yerleştirdiler. Büyükler kuru dal ve ağaç toplamaya çıktığında çocuklar da peşlerine takıldı. Her şey bir oyun gibiydi. *Teferiç*' te de büyükler çocuk gibi oluyor, kimse kimseye kızmıyordu.

Kadınların kaybedecek zamanı yoktu. Kilimin üzerine hemen büyükçe bir bohça serildi. Yufka açılacak sofrayı üzerine yerleştirip un torbasını çıkardılar ve kocaman bir hamur kardılar.

Pitta pişene kadar Sami, abisinin topluiğneden bükerek yaptığı oltasının ucuna bir parça hamur takıp dere kenarında balık tutmaya çalıştı.

Şporet'ten çayırlığa yayılan *pitta*'nın kokusu nasıl da iştah kabartıcıydı. Pişmesine yakın kocaman bir çaydanlıkta çay demlenirdi. *Pitta*, ortaya konan tepsiden, soğuması beklenmeden, üfleye üfleye elle yenir ve bitene kadar da kimse konuşmazdı.

Derenin şarıltısını da seviyordu Sami, kuş cıvıltılarını da. Ne güzel bir pazardı.

Karınlarını doyurunca dayısı bir sigara yaktı. Akordeonun kayışını boynuna astı. Önce körüğünü açıp kapayarak tuşlarına dokundu. Sami şilteye sırtüstü uzanmış, rüzgârda nazlı nazlı salınan söğüt ağacının dallarına bakıyordu. Hiç balık tutamamıştı. Ama dayısı söylemişti. Başını okşayıp, "Beyhude yere bekleme," demişti, "topluiğneye balık gelmez."

Akordeonun ardından, Sami'nin içine işleyen ağız armonikasının yumuşak sesi duyuldu. Ve Boşnakça hüzünlü bir aşk şarkısına başladılar: *Aşukiye Adem Aga*. Büyükler hep birlikte söylüyordu. Ardından daha ritmik *Yelena* geldi. Sonra başka şarkılar. Büyük enişte, "*Haymo*," dedi, "*pitta*'yı hazmedelim." O zaman, çayırın ortasında, serçeparmaklarını birbirine kenetleyip *treha* oynadı amcalar, dayılar, halalar, teyzeler. Küçük dayı gözlerini kapayıp akordeonunu çalarken, Sami'nin annesi de armonikayla ona eşlik ediyordu.

İkindiye doğru yeni bir *pitta* için kollar sıvandı.

Teyze kızları ağaç dalına salıncak kurmuştu. Bir ara Sami'yi de salladılar. Gülüşerek öyle bir uçurdular ki onu, ayakları güneşe değecek sandı.

Hava kararırken cırcırböcekleri ötmeye başladı. *Şporet*'in borusundan, gökyüzüne doğru yayılarak yükseliyordu duman. Halası, "Haydin sofraya, *pitta* pişti," diye bağırdı. O anda Sami, at arabalarının sesini uzaktan duydu. Sonra onların köy yolundan ayrılıp çayırlığa girdiklerini gördü. Büyükler öyle derin bir muhabbete dalmıştı ki, halanın ne dediğini anlamamışlardı bile. "Haydin," diye yeniden

bağırdı, “soğumadan yiyelim.” Arabacılar da tam zamanında gelmişti. Kendilerine ikram edilen *pitta*’ları yerken atların boynuna yem torbalarını çoktan asmışlardı.

Dönüşte de *şporet*’i ve sofrayı taşıyan küçük amcanın arabası yine öndeydi. Hava serinlediğinden annesi Sami’ye kazağını giydirmişti. Gökyüzü ışıl ışıldı. Sami, ensesine kenetlediği ellerine başını yaslamış yıldızlara bakıyordu. Annesi ağız armonikasını çalıyor, arabadakiler de seslerini yükseltmeden *Aşukiye Adem Aga* şarkısını söylüyordu. Kasabanın girişindeki mezarlığın önünden geçerken sustular.

“Neden susuyorsun oğlum?” dedi öğretmen, “Anlatsana şu *teferiç*’i.”

Sami yutkundu. Bir daha yutkundu. Kendini tutamadı, ağlamaya başladı.

“Tamam, tamam… geç otur yerine,” dedi öğretmen. Canı sıkılmıştı. Şu göçmen çocukları da ne kadar güvensiz, ne kadar alıngan oluyordu. Selma’nın parmağının hâlâ havada olduğunu görünce, “Ne?” dedi.

“Öğretmenim,” dedi Selma yutkunup güç toplayarak, “*teferiç* demek, dere kenarına, tarlaya, çayıra sefaya gitmek demek…”

“Haa,” dedi öğretmen yan gözle Sami’ye bakarak, “piknik yani…” Yüzünde hâlâ sıkkın bir ifade vardı. Başını ağır ağır salladı. “Bunda ağlayacak ne var oğlum!” dedi, “Anlatsaydın ya piknikte neler yaptığını…”

Sami başını eğmiş, kesik kesik burnunu çekerek önüne bakıyordu.

DUT

Gerçek adının Hatice olduğunu yıllar sonra öğrendim, biz çocuklar için o hep, arka bahçesi uçsuz bucaksız, şato gibi bir evde tek başına yaşayan Tico Abla'ydı. Yaşadığı mekânla öylesine bütünleşmişti ki, onun bir ailesi olduğunu, o evde bir zamanlar başkalarının da yaşadığını düşünemezdik. Hiç evlenmediği gibi kasabanın dışına da çıkmamıştı. Bir adamdan hamile kaldığı, çocuğu düşürmek için çabalarken ölümden döndüğü, düşürdüğü cenini arka bahçeye gömdüğü ablalarımız, annelerimiz, komşu kadınları arasında fısıltıyla konuşulurdu. Çocuktuk, hiçbirine aklımız ermezdi. Kimse onunla görüşmediği için şatosunda bir tutsak gibi yaşardı. Tek eğlencesi bizlerdik. Onun evine girip çıktığımızı, bahçesine gittiğimizi büyüklerimize söylemezdik. Aramızda büyük bir sırdı bu, çünkü hepimiz kan kardeştik.

Tico Abla, korkunç masallar anlatırdı bize. Anlattıklarını canlandırmamız için de oyunlar oynardı. Gözlerini iyice kısıp var olmayan bir âlemden yüzümüze bakar, ardından kocaman açar, parmaklarını kasıp ellerini pençeye dönüştürerek bir ejderha olurdu. O anda ağzından alevler püskürttüğünü görürdük. Sesini zor duyacağımız kadar alçalttığında, gözkapaklarını peş peşe kırpıştırıp dudaklarını büzdüğünde çok güzel ama bahtsız bir prensestir artık. Sonra aniden sesini kalınlaştırıp haykırdığında cadıya dönüşüverirdi. Masalları bütün dehşetiyle yaşardık. Geceleri uyuyamaz, tek başıma arka bahçedeki helaya gidemezdim. Korktuğumu belli etmemeye çalışarak kardeşimi türlü vaatlerle kandırır, hela kapısında gözcü dikerdim. O masalların en korkuncu, evin arka bahçesindeki büyük

dut ağacı ile ilgili olanıydı ki, geceleri gözüme uyku girmemiş, kardeşimin yatağına sığınmıştım.

Haziranda, dutlar olgunlaşmaya başladığında bahçesini biz çocuklara açar, ağaçlara tırmanmamıza, dilediğimizce dut yememize izin verirdi Tico Abla. Hiçbirimizin tek başına girmeye cesaret edemediği bu ürkütücü bahçeyi hava kararmadan önce terk ederdik. Anlattığı masalların birçoğunun bu bahçede geçtiğinden olsa gerek, hem korkar hem de bahçenin tuhaf çekimine karşı koyamazdık. Geceleri cinlerin, perilerin dolaştığı uğursuz, belalı bir yerdi. Tasasızca eşelenip solucan arayan, o berbat horozun üstlerine çıkıp tepelemesine izin veren zavallı tavuklar, güneş battıktan, daha doğrusu yatsı ezanı okunduktan sonra birer canavara dönüşürdü ki, kabadayı horoz bile kaçacak delik arardı. Aslında hepsi birer cindi. Kör kedi bile. En son Tico Abla'nın gömdüğü cenin çıkardı ortaya, hepsinin başkanı oydu. Sabaha kadar çalıp oynar, düğün dernek ederlerdi. Onlardan olmayan birini gördüklerinde ise hemen çarparlardı. Mahalle camiinin müezzini Hamit Efendi'ye nüzül indiğine kimse inanmıyordu. Tico Abla'nın cinleri çarpmıştı onu.

Dutların dışında erik ve armut ağaçları da vardı, ama onlara tırmanmamız, dallarını taşlamamız yasaktı.

Bir kış gecesi bize kocamış dut ağacının hikâyesini anlatmıştı. Ağaçların da insanlar gibi üzüldüğünü, acı çektiğini bilirmiş ama, konuşabileceğini söyleseler dünyada inanmazmış. Bir gece, arka bahçeden bir ses duyunca çok korkmuş.

Tico Abla masalını ya da yaşadıklarını anlatırken kendinden geçmişti yine. Gözlerini büyük büyük açmıştı. O korkunç geceyi biz de yaşıyorduk. Nasıl bir sesmiş ki o, bir inilti miymiş, bir çığlık mıymış, bir hırıltı mıymış neymiş, hem hepsiymiş hem de hiçbiriymiş. Daha önce duyduğu seslere benzemiyormuş. Hemen koşup kapıları, pencereleri sıkı sıkı kilitlemiş. O zamanlar daha gençmiş, daha güzelmiş. Bahçeye açılan pencerenin perdesini hafifçe aralayıp bakmış. Karanlık bahçede in cin top oynuyormuş. Sonra o sesi yeniden duymuş. "Bırak beni, gideyim," diyormuş. Yakaran bir sesmiş bu. Hem insan sesine benziyormuş hem de benzemiyormuş. Kuyudan geliyor gibiymiş. Sabaha kadar gözüne uyku girmemiş. Gün ışıyınca, cinler, periler, hayaletler çekip gidince, horozlar ötüp tavuklar gıdaklamaya

başlayınca, ağaçların dalları kuşlar, güvercinler, kargalarla dolunca bahçeye çıkmış. Her yanı karış karış dolaşmış ama hiçbir iz bulamamış. Tam o dut ağacının yanından geçiyormuş ki, “Ah!” diye bir ses duymuş. Öyle bir sıçramış ki, iki ayağı aynı anda yerden üç karış havalanmış. Çok korkmuş. Çevresine bakınmış ama kimseyi görememiş. Tam “Bana öyle geldi,” diye düşünüyormuş ki, o “Ah!” sesini yeniden duymuş. Ses duttan geliyormuş. Ağaca iyice yaklaşıp kulağını kalın gövdesine dayadığında “Bırak beni gideyim,” diye inlemiş ağaç. Dallardaki kuşlar havalanmış, tavuklar gıdaklamalarını kesmiş, kör kedi kayıplara karışmış, her yanı derin bir sessizlik kaplamış. O zaman da çığlık çığlığa bahçeden kaçmış. Odasına kapanmış. İki rekât namaz kılıp ölmüşlerine dua etmiş. İçinden bir ses, “Gitmek istiyorsa bırak gitsin,” diyormuş. Bir başka ses de, “O nasıl gider ki, bahçene kök salmış,” diyormuş. Sonunda ondan kurtulmaya karar vermiş. Hemen soluğu Âşık İlyas’ın dükkânında almış. Âşık İlyas, dut ağacı kütüklerini yontup saz yapan ve çok iyi saz çalan bir ustaymış ki, ünü çevre ilçelere ve köylere kadar yayılmış. Onun yaptığı sazları almak için çok uzaklardan gelenler bile varmış. Tico Abla, ağacın konuştuğunu söylememiş tabii, ama, iyice kocadığını, meyve vermediğini, dallarını taşıyamaz olduğunu, sevabına keserse bütün ağacı da ona vereceğini söylemiş. Âşık İlyas, hemen o gün, yanına da bir yardımcı alıp gelmiş ve kocaman bir testere ile ağacı kesmişler. Nasıl da zorlanmışlar, nasıl da terlemişler. Hatta İlyas, “Ömrümde böyle inatçı bir dut ağacı görmedim,” demiş, “testere öyle bir böğürüyordu ki, ağaç değil bir manda kesiyorduk sanki.” Kaza bu ya, İlyas’ın yanında getirdiği adamın üstüne kalın bir dal düşmüş de, bir süre soluk alamamış adam, hatta ölüyor sanmışlar. Sonra da İlyas sağ elinin başparmağını kesmiş, ne yaptıysa kanı durduramamışlar. Onu da ölüyor sanmış Tico Abla, ama ikisine de bir şey olmamış. Bir öküz arabası getirip en ince dalına kadar yükleyip götürmüşler. İşte o zaman güvercinler, kargalar, serçeler bahçeye dönmüşler, tavuklar gıdaklamış, aksi horoz uzun uzun ötmüş. Hikâye burada bitmemiş tabii; İlyas nereden aklına estiyse, ağacın gövdesinden saz değil de bir insan heykeli yontmaya koyulmuş. O güne kadar böyle bir şeyi ne yapmış ne de yapmayı düşünmüş. Durup dururken şeytan dürtmüş sanki. Yonttuğu insan ortaya çıktıkça heyecanı da artmış. Bu heykeli

dükkânında değil, kimselere göstermeden evindeki kullanılmayan ahırda yapıyormuş. Ne olur ne olmaz diye kendince bir önlem almış İlyas. Saz yapıyor diye ardından onca laf edenler bir de insan yonttuğunu görseler ne demezler? Aklını mı kaçırdın, derler, heykel yontmak günah, derler…

Heykeli bitirdiği günün gecesi, sevinçten gözüne uyku girmemiş. Ertesi sabah erkenden ahıra gittiğinde ne görsün? Ağaç heykel yok olmuş. Bunu hiç kimselere söylememiş. Ertesi gün, heykeli kasabanın sokaklarında dolaşırken görünce aklını yitirmiş. Sonra da sır olup kaybolmuş Âşık İlyas.

Peki, bütün bunları Tico Abla nasıl öğrenmiş? Ne biz sorabildik ne de o anlattı. Ama adını fısıldadı kulağımıza, “Dut adamın adı, Dingil Enver,” dedi. Hep birlikte “Yaaa!” diye bir çığlık attık.

Masallardan kaçmış ürkütücü görünümüne karşın, çocukluğumda hiç korkmadığım, zararsız, hatta sevimli bir devdi Dingil Enver. Küçükken, Âşık İlyas’ın bir dut ağacının gövdesinden yontarak can verdiğine inandığım bu adamın kim olduğunu, yaşamını, geçmişini hiçbir zaman öğrenemedim. Herkes ona Dingil derdi. Yaşamda bedeli ödenen acıların bıraktığı çizgilerden hiçbiri oluşmamıştı yüzünde. Nasıl olabilirdi ki, bir geçmişi, bir öyküsü yoktu onun. Bebeklik, çocukluk, gençlik dönemlerini yaşamamıştı. Dut ağacının gövdesinde olduğu yıllarda bir öyküsü var mıydı, o da bilinmiyordu. Gülüyormuş izlenimi veren, eline üç beş kuruş para verildiğinde bu gülüşü biraz daha genişleyen, yine de ona ait değilmiş gibi duran bir maskeyle dolaşırdı. Kimseden asla bir şey istemezdi. Onu konuşurken hiç görmemiş, sesini hiç duymamıştım. Elini kasketinin siperine doğru götürüp çarşı esnafını selamlarken yüzüne çok saf, çok çocuksu, çok sevimli bir gülüş yayılırdı. Kızdığını, öfkelendiğini görmedim. Nasıl bir evde yaşadığını, kimi kimsesi olup olmadığını bilmezdim ama, kasabamızda para kullanmadan yaşayan birkaç kişiden biriydi. Avucuna tutuşturulan paraya sevinmesine sevinirdi de, onun ne işe yaradığını, kendisine nasıl yararı olacağını bilmezdi. Onu arada, Yıldız Sineması’nın kapısı önünde oturmuş, zeytin ekmek, domates yerken görürdüm. Öğle ile akşam arasında, müşterinin olmadığı saatlerde Lezzet Lokantası’nda, dış dünya ile ilişkisini koparmış bir biçimde çorba içerken ya da Aşçı Ekrem’in dört masadan oluşan küçücük

dükkânında kuru fasulye tabağını kaşıklarken görmek de mümkündü Enver'i. Ona sunulanları öylesine doğal karşılardı ki, kimseye bir teşekkür borcu olduğunu düşünemezdi.

İki metreye yakın boyu vardı ve yüz kilodan fazlaydı. Görünüşündeki tuhaflık, kollarının ve boynunun normalden uzun olmasından kaynaklanıyordu. Hafifçe öne eğilerek yürürdü ama, dik durduğunda bile, iri, kalın, parmaklı elleri dizinin altında olurdu. Başkalarının eskimiş giysilerini kullandığından pantolon paçaları ayak bileklerini açıkta bıraktığı gibi ceket ve gömleklerinde de aynı uyumsuz görüntü ortaya çıkardı. Ona uyan tek şey, yaz kış başından eksik etmediği kasketiydi.

Fırıncılar, aşçılar, kahvecilerin dışında Enver'i kayıranlardan biri de, iki kışlık, bir de yazlık sinemanın sahibi, yani kasabanın eğlence sektörüne damgasını vurmuş ve biz çocukların gözünde Atatürk'ten sonra en önemli kişi olan Niyazi idi. Film değişsin, değişmesin, Enver her akşam en ön sıranın sol ucunda, yani kimsenin kolay kolay oturmayacağı sandalyede yerini alırdı. Yaz boyunca iki kapalı salonu da kapatıp yazlık sinemayla kasaba halkına hizmet verirdi Niyazi. Enver, yine her akşam, en ön sıranın sol ucunda yerini alırdı. Sinemayı o kadar severdi ki, salon açılmadan çok önce sinemanın kapısında dikilmeye başlardı. Her zaman da içeri ilk giren o olurdu. Perdede olup bitenlerin onun dünyasına nasıl yansıdığını, filmleri anlayıp anlamadığını çok merak ederdim. Aynı filmi birkaç kez izlediğinin farkında olup olmadığını da bilmezdim. 70'li yıllarda Niyazi de fazla direnememiş, Yıldız Sineması'nı yerli seks filmlerinin hizmetine sunmuştu. Yaşlanmış olsa da Enver, her zamanki yerini koruyordu. O filmlerden nasıl etkilendiğini ise hepsinden çok merak ettim.

Unuttuğum, ama tamamlanmamış iki öykü vardı kafamda: dut ve cenin. Yıllar sonra durup dururken kapandı bu parantez. Kasabama eskisi kadar sık gidemiyordum. Bir yaz sonu uğradığımda, her gidişimde sayıları biraz daha azalan eski dostlarla bir araya gelmiştik. Bu buluşmalarda genellikle geçmişte kalmış "o güzel günler" konuşulur, kasabanın yeni yüzü eleştirilirdi. O akşam da öyle olmuştu. Kasabanın renkli kimliklerini konuşuyorduk, söz dönüp dolaşıp Dingil'e gelmişti. Tuhaf, gizemli, anlaşılmaz, yabanıl, hatta zekâ özürlü olduğu konusunda birleşmiştik. En çok da, sinemadaki "paşa"

yeri konuşulmuş ve gülünmüştü. “Kasabanın Muhtarı” olarak bilinen Sarı Selahattin, “Rahmetlide bir mal varmış,” demişti kolunu dirseğinden kavrayıp sallayarak, “nah bu kadar.”

“Yuh!” demişti biri.

“Anam avradım olsun ki,” demişti Sarı Selahattin.

Gözlerimiz yaşarana kadar da gülmüştük.

“Sen nerden biliyorsun, gördün mü?”

“Saçmalama lan!”

“Yazık ya,” demiştim, “haşmetliyi kullanamadan göçüp gitti.”

“Nee,” demişti Sarı Selahattin gözlerini büyüterek, “mahallenizin eniştesiydi lan!”

“Ne eniştesi?”

“Bırak şimdi numarayı.”

“Valla bilmiyorum.”

“Sizin mahallede, o kocaman evde tek başına yaşayan deli bir karı vardı ya, bunu nasıl tavladıysa tavlamış, arka bahçeye alıp bir hayvanı besler gibi beslemiş ve tabii karşılığını da fazlasıyla almış.”

“Atıyorsun.”

“Hayda,” demişti Selahattin, “sağır sultan bile duydu bu olayı. Kasabanın tek safı sen misin be!”

“Kim görmüş ki?”

“Geceleri evin arka bahçesinden deli karının çığlıkları duyuluyormuş. Sonra bir gün Enver’in tarabalardan atlayıp kaçtığını görmüşler.”

“Şuna bak,” demişti en büyüğümüz, ağır abimiz, “mahallenin namusu ondan soruluyormuş gibi bozuldu.”

“Saçmalamayın,” demiştim, “şaşırdım, gerçekten çok şaşırdım.”

Ortada gülünecek bir şey yoktu ama hepimiz gülmüştük.

TASMALI GÜVERCİN

Parkta, güvercinini gezdiren bir adam gördüm. Kuşun boynunda ince, deri bir tasma vardı. Tasmaya bağlı ip ise, havalandığında adamın omzuna konabileceği uzunluktaydı. Az önce sudan bir nedenle tartışmış, birbirlerini kırmış ve birbirlerine küsmüş gibiydiler. Gezintiye çıkmışlardı ama barışmak için adım atmaya niyetleri yoktu. Görünüşleri çok güzeldi. İnce, uzun boylu, kırlaşmış saçları omuzlarına dökülen, altmış yaşlarında, sakin –sakin değil aslında, her şeye ilgisini yitirmiş, kayıtsız– bir adamla, uçması engellenmiş ya da sınırlanmış, bahtsız ama son derece gururlu ve ödünsüz bir güvercin.

Güvercin durunca adam da durdu. Öylesine hareketsizdiler ki, onları ilk böyle görseydim, belediyenin parkın çeşitli yerlerine yerleştirdiği heykellerden biri sanabilirdim. Başını yana çevirip gökyüzüne baktı güvercin, sonra yere, sonra yine gökyüzüne. Yürümeye başlayınca adam da hareketlendi. Kuş mu adamı gezdiriyordu, adam mı kuşu; kuş mu boynundan tasmalıydı, adam mı elinden kuşa bağlıydı, belli değildi.

Bir süre sonra yeniden durdular. Kararları veren, etkin olan güvercindi. Aralarında her ne geçtiyse, adamın hatası daha büyüktü. Tuhaf bir evliliğe benziyordu ilişkileri. Güvercin iki adım attıktan sonra kanatlarını çırparak yükseldi. Adam da onun daha rahat hareket etmesini sağlamak için ipi tuttuğu elini yukarı doğru kaldırdı. Havalanıp adamın omzuna kondu güvercin. Hâlâ çok ciddiydiler. Barışmamışlardı. Belki de hiçbir zaman barışmayacaklardı. Sabah gezisi bitmişti. Parktan çıkarlarken güvercin tünediği yerde boynunu içeri çekip başını tüyleri arasına gömmüştü.

Yıllar önce Kilyos'a yakın Karaburun'da bu adama çok benzeyen birini tanımıştım. Üç katlı yazlık evinin teras katını güvercinlerine ayırmıştı. Duvarlarla bölünmemiş geniş alanı bir müzeymiş, kendisi de bir sanat rehberiymiş gibi gezdirmişti beni. Bütün alçakgönüllülüğüne karşın yaptıklarıyla övünüyordu. Çuval çuval istiflenmiş yemler, modern suluklar, onları tedirgin etmeyecek bir ışıklandırma sistemi. Kış aylarında bile her hafta sonu sırf onlar için gelirmiş. Üşümesinler diye o katı elektrikli ısıtıcıyla ılık tutarmış.

Elli güvercini vardı. Hepsini tek tek tanıyordu. En büyük zevkinin de, hafta sonları onlarla oynadığı "sadakat oyunu" olduğunu söylemişti. Hava koşulları uygunsa, cumartesi sabahı erkenden Karaburun'a gider, bütün güvercinleri onarlı gruplar halinde özel olarak yaptırdığı kafeslere yerleştirirmiş. Yanında çalışan, her işine koşturan Halim'le birlikte kafesleri de minibüsüne koyup Karaburun'dan Bolu'ya giderlermiş. Onları orada özgür bırakırmış. Sonra tabii hızla geri dönüp evinin balkonundan güvercinlerinin dönüşünü beklermiş. Hiçbirinin başka bir yere gidemeyeceğini, özgürlüklerini seçemeyeceklerini çok iyi bilirmiş.

Hepsi de dönermiş.

Hata bir kez yapılır.

Öyle demişti. Rakısından küçük bir yudum almıştı.

Bir hafta sonu kuşları geri dönmemiş. Boş boş, hâlâ inanamıyormuş gibi bakmıştı yüzüme. Ne olduğunu, onların başına neler geldiğini öğrenememiş. Elli kuştan yalnızca biri geri dönmüş. O anda ihanete uğradığı için çılgına dönen biri, güvercinin sadakatini anlayacak durumda olabilir miymiş? Nasıl olsunmuş ki. Bütün firarilerin cezasını ona kesmiş ve boynuna tasma geçirip iple kafesine bağlamış. Bir kuşun minicik kalbini çok büyük kırdığını bilmiyormuş tabii.

Anlaşılamamak bu işte, demişti adam. Rakısından bir yudum içmişti.

Anlaşılamamak bu işte!

Hatasını anlayınca tasmayı hemen çıkarmış. Kuş o kadar kırılmış ki, yemeden içmeden kesilmiş. Uçmak da istemiyormuş. Ne zaman eline alıp terastan havaya fırlatsa hemen geri dönüp kafesine giriyormuş. Yemeyip içmeyip ölümünü beklerken, adamı da öldürüyormuş. Ne denediyse olmuyormuş.

Bir gün tasmayı gagasında görmüş kuşun. Alıp boynuna takınca yeniden yemeye başlamış.

Parkta gördüğüm adam o adam mıydı? Ya da ben parkta bir adamla tasmalı bir güvercin görmüş müydüm? Bütün bunlar olmamış da ben mi uyduruyordum?

Hata bir kez mi yapılırdı?

HANGİ KEDİ

Asansör yine sekizinci kattaydı. Ne zaman acele etsem, canımı sıkmak için birilerinin böyle bir oyun oynadığını düşünürüm. Onu bekleyecek zamanım yoktu. Üç katı koşarak indim. Saatime baktım, otobüsün gelmesine en az beş dakika var. Rahat rahat yürüyerek durağa gidebilirim. Hatta bir sigara bile içebilirim. Durdum, rüzgârın yönünü kollayarak avucumun içine aldığım çakmağın ateşinden sigaramı yaktım. Sitenin içindeki otoparktan geçerken ardımdan biri, "Affedersiniz," dedi.

Bana seslenilmediğine çok emindim ama yine de dönüp baktım. Yanılmışım. Aynı apartmanda oturduğumuz (üst katlardaydı da, hangi dairede oturduğunu bilmiyorum), karşılaştığımızda selamlaşmadığımız, birbirimize *günaydın, iyi günler, iyi akşamlar* dilemediğimiz, adını *Soğuk Nevale* taktığım kadın park yerindeki otomobilinin başında dikilmiş, mahcup bir ifadeyle bana gülümsüyordu. İşi düşen ve sorunu çözüldükten sonra da o kişiyle asla yüz yüze gelmeyeceğini düşünenlere has bir gülüştü bu. Onu en çok, erken saatlerde sabah yürüyüşüne çıktığım günler, eve dönerken görüyordum. Sıkı sıkı giydirdiği, müflonlu pembe kabanın içinde küçük bir robota benzeyen yedi sekiz yaşlarındaki kızını okula götürüyordu. Okul çantasını *Soğuk Nevale* taşıyordu ve geride kalan uyku mahmuru kızının ona yetişmesi için arada durup bekliyordu. Seslenmiyordu, kızmıyordu, bir rüya âlemindeymişçesine boş boş bakıyordu kızına. Aralarında anne kız değil de, bakıcı çocuk ilişkisi var gibiydi. *Küçük Robot* da annesine benzemişti. Küçük bir çocuktu ama coşkusunu yitirmiş, hızla yaşlanmıştı sanki. Pahalı giysiler giyiyordu kadın, ama şık değildi. Makyaj yapıyordu, ama kendine özenmiyordu.

Herkese, her şeye tepkiliymiş gibi bir duruşu vardı. Yaşam onu üzmüştü ve o "buraya kadar" demişti. Kızının üzerinde de marka giysiler vardı. Para önemli değildi *Soğuk Nevale* için. Belki de hiçbir şey önemli değildi. Onu kocasıyla hiç görmemiştim.

Apartmanın giriş kapısında karşılaştığımızda, başını önüne eğer, ardında hoş bir parfüm kokusu bırakarak geçerdi yanımdan. Kapıyı açıp onun çıkmasına öncelik tanıdığımda ise bana hiç bakmadan "teşekkürler" derdi yalnızca.

Şaşkınlığımı gizleyemeden işaretparmağımı göğsüme dayayarak, "Bana mı seslendiniz?" dedim.

"Evet," dedi, "yardımınıza ihtiyacım var."

Sesi gibi duruşu da, bakışı da yumuşamıştı kadının.

Otobüs görünmüştü. Ona, onu küçümsediğimi belli edecek bir biçimde "üzgünüm" deyip durağa doğru koşabilirdim. Koşamadım, çünkü böylesine soğuk, kendini beğenmiş, çevresine tepeden bakan bir kadının benden yardım istemesi ilgimi çekmişti. Bunlar böyleydi işte, başları sıkışınca uygun bir maske buluveriyorlardı. Güç durumda olduğunu söyleyen ya da hissettiren bir kadının yardımına hangi erkek koşmazdı ki…

"Size nasıl yardımcı olabilirim?" dedim.

"Otomobilimi çalıştıramıyorum."

Bunu beklemiyordum işte. Yanlış birinden yardım istiyordu. Üstelik otobüsü kaçırmıştım.

"Bakın," dedim, "ben otomobilden hiç anlamam."

"Öyle değil," dedi. Çaresizdi. Doğallığı ve içtenliği ona sevimli bir hava vermişti. "Otomobilimi çalıştıramıyorum, çünkü motorda bir kedi var."

"Kedi mi?"

"Evet, kulağınızı kaputa yaklaştırın biraz…"

İster istemez kulağımı yaklaştırdım.

"Duydunuz değil mi?"

"Duydum."

Başımı kaldırdığımda arka koltukta oturan pembe kabanlı *Küçük Robot*'la göz göze geldim. Tedirgindi. Annesine bir kötülük yapacağımı mı düşünüyordu?

"Kaputu açabilir misiniz?"

"Tabii," dedi. Bir genç kız gibi sekerek yürüdü, ön sol kapıyı açtı ve sürücü koltuğuna oturdu. Öne doğru eğildiğinde *Küçük Robot*'la yine göz göze geldik. Bakışları düşmancaydı.

"Açtım," dedi.

Otomobilden çıkıp yine bir genç kız gibi sekerek yanıma geldi. Kapağı kaldırdım. Sağ tekerlekle motor bloku arasında, duman renginde, sivri çenesiyle yüzü bir armuda benzeyen, kocaman gözlü bir kedi yavrusunun başını gördüm. Korkuyla bize bakıyordu. Küçücük ağzını açıp yardım istercesine miyavlarken pembe dili görünüyordu.

"Canııım," dedi kadın, "oraya sıkışmış."

"Hayır, sıkışmamış," dedim. "Korkmuş kedicik. Çıkmak istiyor, ama nasıl çıkacağını bilemiyor."

"Aman Tanrım," dedi kadın elleriyle yüzünü kapayarak, "sesini duymasaydım… çalıştırıp yola çıksaydım…"

"Neyse," dedim, "kötü bir şey olmadı ki… Şanslıymış."

"Yalnız o mu, ben de şanslıymışım..."

Kediciği oradan kurtarmak için elimi uzattım. Tıslayarak savunmaya geçti ve patisiyle saldırdı. Elimi geri çektim. İki tırnak izinin açtığı yol önce kızardı, sonra kanamaya başladı.

"Hay Allah!" dedi kadın. "Kolonyalı mendil olacaktı, bir dakika lütfen."

Bir koşu otomobilinden çantasını getirdi. Mendili ararken elleri titriyordu.

"Benim yüzümden… Çok özür dilerim, benim yüzümden oldu."

Konuyu değiştirmek için başımla otomobili içini işaret ederek, "Kızınızı bir yere götürüyordunuz galiba, geç kalmasın…" dedim.

"Önemli değil," dedi, "hafta sonları müzik kursuna götürüyorum. Önce bu kediyi kurtaralım, kurs gerçekten önemli değil."

Kolonyalı mendille elimdeki tırmık izlerini özenle sildi.

"Hay Allah," dedi.

"Mendili bana verin lütfen."

Paketten yenisini çıkarıp uzattı.

"Bu şirin yaratık, onu kurtarmaya çalıştığımızı anlamıyor. Başka bir yol denememiz gerekecek. Bir sopa olsa ya da uzun, sopa gibi bir şey… İteleyerek, oturduğu yerden belki uzaklaştırabiliriz…"

“Bilmiyorum,” dedi kadın, “belki bagajda uygun bir şey vardır.”
Birlikte otomobilin arkasına doğru yürürken küçük kız da bizi izliyordu.
“Bu olur mu?” dedi tenis raketini göstererek.
“Olur tabii,” dedim.
Küçük kız alnını ve burnunu cama dayamış, olanları anlamaya çalışıyordu.
Raketi ters tutarak kediciği oradan indirmeye çalıştım. Şaşkındı. Raketin sapına da bir iki pençe salladı. Sonunda aşağı düştü. Eğilip baktım. Çok zayıftı, titriyordu. Annesi ve kardeşlerini kaybetmiş olmalıydı. Yeniden oraya dönmek istiyordu. Bu kez raketi onu engellemek için kullandım. Oradan çıkıp yandaki arabanın altına kaçtı.
“Gidebilirsiniz,” dedim.
“Otomobilin altından çıktı, değil mi?”
“Çıktı,” dedim.
Eğilip emin olmak, daha çok da onu rahatlatmak için baktığımda, yandaki otomobilin sağ ön tekerleğinin dingiline tırmandığını gördüm. Boşlukta debelenen iki zayıf bacağını da yukarıya doğru çekti.
“Sorun yok, gidebilirsiniz.”
“Göremedim,” dedi endişeyle, “nereye kaçtı acaba?”
“Bahçeye girdi,” dedim.
“Sizi de yolunuzdan alıkoyduk, zamanınızı aldık… Lütfen buyurun, nereye gidiyorsanız götüreyim…”
“Bir yere gitmiyordum, yürüyüşe çıkmıştım.”
“Gerçekten?”
“Gerçekten…”
“Bana öyle büyük bir iyilik yaptınız ki… Şimdi o zavallı gidip başka bir motorun içine girmemiştir değil mi?”
“Hayır,” dedim, “onun bahçeye girdiğini, evlere, belki de yitirdiği annesine doğru koşarak gittiğini gördüm.”
Gözlerini sevgiyle yumdu.
“Oh!” dedi.
Elini uzattı.
“Her şey için teşekkürler.”
“Rica ederim,” dedim.
“Eliniz hâlâ kanıyor…”

“Önemli değil.”

Otomobil hareket etti. Parktan çıkarken de klakson çaldı kadın. Arka koltukta oturan küçük kız bu kez, avuçiçlerini cama yapıştırmış, öfkeyle bana bakıyordu. Görüş alanımdan çıkana dek de öyle kaldı.

MADALYON

1

Eski bir caminin avlusunda, kalın gövdeli, asırlık bir çınarın altındaki tahta sırada oturuyor Naci. Ağacın dallarına toplaşmış kargaların yaygarasından başka ses yok. Gün yeni ağarıyor. Biten geceye mi sitem ediyor kargalar, günü mü karşılıyor, yoksa aralarında çözümlenememiş bir sorundan ötürü mü bu kıyameti koparıyor, belli değil. Dükkânların büyük bölümünün kepengi kapalı. Kimi vitrinlerin donuk ışığı vuruyor sokağa. Mankenler, rüyada görülen ölülere benziyor. Kent henüz uyanmamış. Üşütmeyen ama içini ürperten bir sabah serinliği var.

Bahtiyar'ı bekliyor.

İki, belki de iki buçuk ay kadar önce hiç beklemediği bir telefon gelmişti Bahtiyar'dan. Birbirlerinin hatırını sormak için telefon açma alışkanlıkları olmadığından şaşırmıştı. Ya iyi bir haberdi ya da kötü, ortası olamazdı. "Moruk, bir yerle bağlantın yoksa atla gel, bizim basgitarist tüydü, güç durumdayız," demişti. Haber iyiydi. Ne bağlantısı? Arada düğünler de olmasa tam sefilleri oynayacaktı.

Hemen bir otobüse atlayıp gelmişti. Geçici de olsa bir işi vardı şimdilik. Daha sonra kalıp yeni olanaklar arar mıydı, döner miydi, bunu düşünmüyordu bile. Bir iki provadan sonra gruba uyum sağlamıştı. Kıyı kentinin dört yıldızlı otellerinden birinin barında çalıyorlardı. Ona bir oda vermişlerdi. Yine *yarasa hayatı* başlamıştı, gün ağarırken yatağa giriyor, ancak öğleden sonra kalkabiliyordu. O saatten sonra yapabileceği bir şey de yoktu. Bahtiyar düzenini kurmuştu, onunla ancak gece, programdan önce görüşebiliyordu. Çarşıdaki kebapçıda çorba içip kenti dolaşıyor, kıyıdaki bankların birine oturup sigara içiyor, programa kadar da bir kahvehane ya da birahanede pinekliyordu.

Bir gün, kentin ilk yerleşim alanının bulunduğu semtten geçerken görmüştü bu camiyi. Küçücüktü. Ancak kırk elli kişiyi barındırabilirdi. Yer yer dökülmüş sıvaların arasından kararmış kalın ahşap direklerin bir bölümü ile duvarın örüldüğü kerpiçler görünüyordu. İki kanatlı eski kapısındaki kocaman pirinç halkalar dikkatini çekmişti. Onlar kapıyı çalmak için değildi kuşkusuz. Sonradan konmuş metal bir plakanın üzerinde de, Rumi takvime göre 1178 yılının tarihi düşülmüştü. Avlusunda, artık kullanılmayan eski bir kuyu ile, sonradan yapıldığı belli olan bir şadırvan ve hemen onun altında da aptes almak için üç musluk vardı. Cami, avlusundaki çınar ağacından da eski olmalıydı.

Hemen Bahtiyar'ı aramış, camiden söz etmiş ve "Var mısın?" demişti. "Ne için?" diye sormamıştı, ne istediğini biliyordu. Alfabe'yi, başta İstanbul, Ankara, İzmir olmak üzere, gittiği bütün kentlerin sahaflarında neden aradığını biliyorsa, bunu da biliyordu. Çocukluğundakine benzer bir camiyi bulduğunda "Sen de gelir misin?" dediğinde, "Gelirim," demişti Bahtiyar.

Tek tük insanlar geçmeye başlamıştı sokaktan. Kargalar, bu sessizliğin tadını çıkarırcasına birbirleriyle didişiyor, o bet sesleriyle şakalaşıyorlardı. Onlar da olmasa, bu dekoru istediği çerçeveye oturtamayacaktı Naci.

Kollarını abartılı bir biçimde sallayarak büyük adımlarla yürüyen Bahtiyar'ın siluetini gördü. Ortalıkta ne müezzin ne imam ne de cemaatten kimse vardı.

"Selam," dedi. Soluk soluğaydı. "Uyanamadım ya, dün gece de geç yattım…"

"Dert etme, bizden başka gelen yok zaten."

"Burası ibadete kapalı tarihî eser olmasın…"

"Belki de öyledir, bilmiyorum ki…"

"Bu ne ya!" dedi başını yukarı doğru kaldırarak.

"Yarım saattir onları dinliyorum," dedi Naci, "kavga etmiyorlar, didişmiyorlar, yine de bir dertleri var. Birbirlerine ne söylediklerini çok merak ediyorum. Kargalarla kedileri anlamak mümkün değil."

"İkisinin de anasını sikeyim," dedi Bahtiyar, "ne halleri varsa görsünler."

Paketini çıkarıp sigara uzattı.

"Bu saatte? Yok oğlum, ben iki lokma bir şey yemeden içemem."

Omuzlarını "sen bilirsin" dercesine kaldırdı. Avucunun içinde yaktığı çakmağına eğildiğinde bir bisikletlinin cami avlusuna girdiğini gördü. Ağır ağır pedal basan, sırtını kamburlaştırmış yaşlı bir adamdı bu.

"İmam da geldi," dedi.

Cami kadar yaşlı, bir o kadar da huzurlu biriydi gelen. Bisikletini duvara dayayıp geri döndüğünde fark etti onları. Görür görmez de başını çevirdi. Cebinden çıkardığı anahtarla caminin kapısını açtı, bir gölge gibi içeri girdi.

Bahtiyar sigarasından bir nefes daha çekip yere attı, ayakkabısının ucuyla ezip ateşi söndürdü. Kalktılar, konuşmadan camiye doğru yürüdüler.

"İşte o koku," diye fısıldadı Naci, "burası zaman kokuyor."

Küçük pencerelerden ağaran günün loş ışığı süzülüyordu. Rengi seçilemeyen halı durgun bir gölün yüzeyi gibiydi. İçeride tuhaf bir koku, ürpertici bir sessizlik vardı. Yaşlı adam ortalıkta görünmüyordu. Dışarıdaki kargaların yaygarası daha da artmıştı. Ayakkabılarını çıkardılar. Parmak uçlarına basarak yürüdüler halının üzerinde. Yaşlı adamın kesik, kısa öksürüğü duyuldu hoparlörden. Ardından da sabah ezanını okumaya başladı. Dizüstü oturdular. Naci'nin içini hem ezen

hem de huzur veren bir sesi vardı yaşlı adamın. O anda zamanın ve mekânın dışına çıkmıştı. Başlarını önlerine eğmiş, sessizce bekliyorlardı. İkisinden başka gelen olmamıştı.

Ezan bitti.

Halının üzerindeki yumuşak ayak seslerini duyunca başını çevirdi Naci. Sırtı hafifçe kamburlaşmış yaşlı adamın korku dolu bakışlarıyla karşılaştı. Korkmakta haklıydı, çünkü kot pantolonlu, uzun saçlı bu kişiler onun bildiği, tanıdığı cemaatten değildi. Hatta hiç değildi. Her şeyi göze almış bir ifadeyle, "Kıldırayım mı, kılar mısınız?" dedi.

"Kıldırın hocam," dedi Bahtiyar.

Kısa bir süre önüne baktı, sonra da hakkında verilmiş ölüm fermanını kabullenmiş biri gibi mimbere doğru yürüdü. Onlar da tam arkasında safa durdular.

Aptes almayı, namaz kılmayı bilmiyorlardı. Biliyorlardı da, unutmuşlardı. Sabah namazının iki rekât sünnetini, hocaya bakarak kıldılar. Yaşlı adam selam verirken başını sağa doğru döndürdüğünde yanaklarının bembeyaz olduğunu gördü Naci. Korkmuştu. Ama ona bunun çocukluğundan kalma bir özlem olduğunu nasıl anlatabilirdi ki. Bu çok içsel bir şeydi, inançla, ibadetle bir ilgisi yoktu. Bahtiyar'ın bir şey arayıp aramadığını bilmiyordu. O, yalnızca Naci'ye eşlik ediyordu. Arkadaşlık da buydu işte.

Ardından iki rekât farzı kıldırdı hoca. Biraz rahatlamış gibiydi. Namaz sonrası, onlara doğru dönüp dua ederken yüzü hâlâ beyazdı.

Camiden çıktıklarında gün iyice aydınlanmıştı.

"Nasıl," dedi Bahtiyar, "aradığını buldun mu?"

"Buldum," dedi Naci.

"İhtiyar bizden tırstı galiba…"

"Bana da öyle geldi. Sen olsan tırsmaz mısın? Üstelik bizden başka kimse de yoktu. Düşünsene lan, iki tekinsiz adama sırtını dönüyorsun…"

"Hayat bu abicim, biz de nelere sırtımızı dönmüyoruz ki!"

"Nasıl yani?"

"Boşver, gel şurda birer çorba içelim…"

Olay önce Remzi'nin kahvesinde duyulmuş, sonra sokaktaki esnafa, oradan da hızla çevreye yayılmıştı. Huzur içinde yaşadıkları, kavganın, gürültünün olmadığı sakin semtleri, tekin olmaktan çıkmıştı artık. Tarihî caminin yaşlı imamı Hüseyin Efendi'nin başına gelenler inanılır gibi değildi. Hüseyin Efendi, o sabah da gün ışımadan kalkmış, aptesini alıp camiye gitmişti. Çarşıdaki yeni cami yapıldığından beri sabah namazlarında pek kimse olmuyordu. Gönüllü olarak imamlığını ve müezzinliğini üstlendiği bu ibadethanenin bekçiliğini de yapıyordu. Eski ahşap yapı onun ikinci eviydi. Sessizliği, kendine özgü kokusu, yıllar önce alınlarını burada secdeye koymuş, çoktan Hakkın rahmetine kavuşmuş cemaatinin ruhlarıyla huzur bulduğu bir yerdi. Bazı sabahlar namazını kıldıktan sonra uzun uzun tespih çekip dualar okur, günahlarının bağışlanması için Allah'a yakarır, derin düşüncelere dalardı.

Ama o sabah camide, uzun saçlı, berduş kılıklı iki gençle karşılaşınca yaşamı altüst olmuştu.

Olayı Remzi'nin kahvesinde dinleyen emekli Komiser Saffet, "Allah'ın sevgili kuluymuşsun," demişti, "bugün sağ salim aramızda olduğuna göre verilmiş sadakan varmış."

Mesleğinin ve yılların verdiği deneyimle konuşuyordu. Uyuşturucu bağımlısı oldukları su götürmeyen bu iki serserinin amacı camiyi soymaktı. Ne mi alacaklardı? Antika değeri olduğunu düşündükleri halıları tabii. El ayak çekildikten sonra girmişlerdi camiye. Cesaret almak için de esrara, hapa yüklendiklerine kuşku yoktu. Ama Allah'ın tokadı da o anda inmişti enselerine ve çalmayı düşündükleri halıların üzerinde sızıp kalmışlardı.

Buraya kadarına itirazı olanı var mıydı? Yoktu. Onları önce cami avlusunda fark eden, sonra da kapının kilidini anahtarıyla açıp camiye giren Hüseyin Efendi'nin de bir itirazı yoktu.

"Şimdii," demişti emekli Komiser Saffet, "Hüseyin Efendi içeri girince bunlar ayılıp kendilerine geliyor. İki seçenekleri var: kaçıp gitmek ya da görgü tanığını şişlemek. O saatte halılarla kaçamazlar artık. Ama bunlar üçüncü bir yolu seçiyorlar. Dedim ya, Hüseyin Efendi'nin verilmiş sadakası varmış. Bir de şunu unutmayalım, kafaları hâlâ dumanlı olsaydı kesin şişlerlerdi. Ne yapıyorlar? Saf ayaklara yatıp sabah namazını kılmaya gelmiş mümin gibi davranıyorlar. Kendilerini

uyanık sanıyorlar da, kim yer bunu… Ama hocam, senin en büyük hatan sırtını onlara dönüp namaza durman…”

Ve emekli Komiser çok haklıydı. Aklı durmuştu Hüseyin Efendi’nin, o durumda ne yapabilirdi ki. Hatta onların kendi aralarında fısıldaştıklarını, öldürüp öldürmeme konusunda tartıştıklarını ve anlaşamadıklarını da duymuştu. Namaz bitip dua için yüzünü katillerine döndüğünde başlarını önüne eğmiş iki pişman genç adam görmüştü.

Herkesin ortak görüşü şuydu: Oranın cemaati zaten çarşıdaki yeni camiye geçmişti, Hüseyin Efendi’nin orayla ilahî bağını biliyorlardı ama zaman değişmişti. Kötülük her yerde kol geziyordu. Sabah ve yatsı namazlarını Hüseyin Efendi de yeni camide kılabilir miydi?

Kılardı tabii.

SICAK ÜÇLEMESİ

1

Yazlık evin üst katında, odamda çalışıyorum. Çalışmaktan çok eziyet çekiyorum, çünkü ter içindeyim. Öğle ile ikindi arası bir saat. Balkon kapısı açık olmasına karşın en küçük bir esinti bile yok. Nemli havayı solumakta güçlük çekiyorum. Basra alçak basıncının bütün ülkeyi kasıp kavurduğu talihsiz bir dönem. Kaz Dağları'ndan kopup gelen ve bütün Edremit Körfezi'ni rahatlatan poyraz da kabuğuna çekilmiş. Her yer yanıyor. Sitedeki yaşam bir süreliğine durmuş gibi.

Daha önce duymadığım, yakaran, yardım isteyen bir ses geldi kulağıma. Nasıl bir canlıydı, neye benziyordu? Sıcak hava ve içtiğim biralar mı yanıltıyordu beni? Yanıltmıyordu, çünkü o sesi bir daha duydum. Balkona çıktım. Yeniden haykırınca eve pek uzak olmadığını anladım. Alt kata inip ön bahçeye çıktım. Bir süre bekledim. Umudumu kesmiş içeri giriyordum ki yeniden haykırdı. Beton elektrik direğinin altında karşı komşumuzun üç bisikleti duruyordu. Ses oradan gelmişti. Biraz yaklaşınca, kıpırtısızca duran kocaman bir kurbağa gördüm. Birden, olayın ürkünçlüğünü fark ettim. Kurbağanın arka ayakları, gövdesinin yarıya yakını bileğim kalınlığında, bir buçuk metreye yakın uzunlukta bir yılanın ağzındaydı. Büyük bir av yakalamış ama yutamamıştı. İkisi de taşlaşmış gibiydi. Kurbağa beni fark etmişçesine avurtlarını şişirip o garip sesi çıkardı. Ne yapmam gerektiğine karar veremedim. İkisi de haklıydı. Eve dönüp bir tas su doldurdum. Av ve avcının duruşunda hiçbir değişiklik olmamıştı. Suyu üzerlerine attım. Kurbağa bir metre kadar ileriye sıçradı. Yeniden sıçradığında kaldırımın üzerinde kan lekesi vardı. Bisikletlerin

altına baktım, döktüğüm suyun ıslaklığının dışında iz yoktu. Yılan gitmişti.

“O ses neydi komşu?”

Handan Hanım ön verandaya çıkmış merakla bana bakıyordu.

“Kurbağaymış,” dedim.

“Yılan mılan olmasın, buralarda çok varmış…”

“Hayır hayır, içiniz rahat etsin. İri bir kurbağaydı, susuz kalmış olmalı. Belki de derisi gerildi, canı yanıyordu. Üzerine bir tas su attım.”

Yaptığımı çocukça bulmuş gibi gülümsedi Handan Hanım.

“Hangi kurbağa dayanır ki bu sıcağa!” deyip içeri girdi.

2

Yollar, tarlalar bomboş. Yerden buhar tütüyor. Yaygaracı bir böcek korosu yaz sıkıntısını yayıyor. Bisikletle ilerliyorum tozlu köy yolunda. Kasabanın girişindeki mezbahaya yaklaştığımda “Baba!” diyen ağlamaklı bir çocuk sesi duydum. Bu sıcakta, kasabadan uzak ıssız bir yerde ne işi vardı çocuğun. Durup çevreme bakındım, kimseyi göremedim. Biraz ileride, mezbahanın önündeki incir ağacının gölgesinde sarı çizmeli, atletli bir adam sigara içiyordu. Durup selam verdim.

“Buralarda babasını kaybetmiş bir çocuk var galiba,” dedim.

Boş boş yüzüme baktı.

“Çocuk mu?”

“Evet,” dedim, “baba, baba diye bağırıyordu.”

“Ben ne çocuk gördüm ne de sesini duydum.”

Tam o sırada yeniden “Baba!” diye haykırdı biri.

“İşte!” dedim.

“Haa,” dedi. Güldü. “Çocuk değil o, mezbahaya getirilen oğlaklardan biri.”

3

Sıcak ve alev gibi rüzgâr kasabaya öylesine el koymuş ki, dışarıda kimsecikler kalmamış. Ortalıkta ne kediler var ne de köpekler. Kaldırım taşı döşeli sokağın başında bir bisikletli beliriyor. Rüzgâra karşı pedal basmaya çalışan kasketli adamın bisikleti yalpalayarak, güçlükle ilerliyor. Ter içindeki yüzü alev alev yanıyor, gözleri kan çanağına dönmüş. Çünkü çok sarhoş. Kırlaşmış bıyıkları üst dudağını örtüyor, bir haftalık sakalıyla yüzü rende gibi. Uzun kollu, soluk mavi bir gömlek var üzerinde. Sivri burunlu ayakkabılarının arkasına basmış. Görmüyormuş gibi bakıyor. Pedala basacak dermanı kalmamış. Ne kadar çabalasa da ilerleyemiyor. Dengesini bulmak için gidonu sağa sola çeviriyor ama rüzgâr çok güçlü. Sağdaki sokağa sapmak isterken köşedeki evin duvarına çarpıyor. Bisikletiyle birlikte yıkılıyor yere. Terli başı kaldırım taşına vurunca kasketi tencere kapağı gibi yana düşüyor. Kendine yol bulmaya çalışan kan ağır ağır yayılıyor.

"Anne!" diye bağırıyor pencerenin başındaki küçük kız, "Babam düştü."

Kadın kızın kolunu kavrıyor, canını yakacak kadar sıkıp pencerenin önünden uzaklaştırıyor. Öfkeyle kalın perdeyi çekiyor.

ERAN KAPTAN

Birim yöneticimiz bizi makamına çağırmış, en baba tavrını takınarak, seçilmiş elemanlar olduğumuzu söylemişti. Çünkü, araştırma gemisinde çalışmak bir ayrıcalıktı. Bir yük gemisine, tankere ya da feribota tayfa olarak gitmiyorduk. Balıkçı teknesi, yolcu gemisi, gezinti yatı da değildi orası. Sismik araştırmalar yapacak, gecemizi gündüzümüze katarak çalışacak, vatana millete yararlı olacaktık. Şantiyelerden, çadırlardan, toz topraktan kurtuluyorduk. Biz bunu çoktan hak etmiş başarılı, deneyimli elemanlardık. Yine de yabancısı olduğumuz bir ortama gidiyorduk ve haliyle dikkat etmemiz gereken hususlar vardı. Gemi adamları ile birlikte aynı mekânı paylaşacak, birlikte çalışacaktık. Arazi çalışmalarındaki işçi mühendis ilişkisinden farklı bir durumdu bu. Gemi adamları kaptana ve çarkçıbaşına bağlıydılar ve onların dışında kimseden komut almazlardı. Yani, birim yöneticimizin diyeceği şuydu: Onlarla içli dışlı olmamalı, iş ve sosyal ilişkilerimizde bir mesafe koymalıydık.

Kimdi bunlar? Denizin yüz çizgilerini sertleştirdiği, gözükara, hovarda, bıçkın, sokak kadınlarıyla düşüp kalkan, barlarda içip içip kavga çıkaran, zulada sustalı bıçakları olan, karada azan ama denizde yatışan adamlar mıydı? Dar bir alanda günlerce, haftalarca iç içe yaşayacak, iş dışında birbirimizden (yani biz onlardan) uzak duracaktık. Mühendis kimliğimizi korumamız açısından böyle bir mesafenin “ne yazık ki” gerekli olduğunun altı özenle çizilmişti. Altı yıldır çalışmalarını sürdüren gemide böyle bir denge kurulmuştu da, ilk kez bu ortama katılacak bizler için bunun uyarı değil (uyarı olamazdı zaten, sonuçta biz okumuş, aklı başında yetişkin

insanlardık), aydınlatıcı bir açıklama olarak algılanması isteniyordu, o kadar. Yanlış anlamamıştık, değil mi? Hayır, doğru anlamıştık.

Gemiye adım attığım gün bu sınırı gördüm. Zabitler ve teknik elemanlarla gemi adamları arasında aşılması güç engeller vardı. Herkes birbirine saygılıydı, kimse kimsenin işine karışmıyordu. Yine de dengeler, her an bozulabilecek hassas bir noktada duruyordu. Denize açıldıktan sonra o tuhaf gerilim daha çok hissedilir olmuştu. Arazi çalışmalarından alıştığım sıcaklık bu ortamda yoktu.

Gemiye son katılan, içlerinde benim de olduğum küçük grup bu uyarı ve tavsiyelere uymak için özel bir çaba göstermedi.

Zincirin kırılması da uzun sürmedi.

Erhan ya da herkesin dediği gibi Eran Kaptan, atletik yapılı biriydi. Bedenini saran atletler giyer, karnını içine çekerek dolaşır, pazılarını göstermekten hoşlanırdı. Yaz-kış bakır rengiydi teni. Sol pazısının üzerinde bir çapa dövmesi vardı. Yüz çizgileri o kadar sertti ki, gülmek ona hiç yakışmıyordu. Güneşte ışıl ışıl yanan, "hakiki çelik" olduğunu söylediği bir komando bıçağı taşırdı. Denizde, özellikle birbirine dolanan ipler ve halatlar başına bela olduğunda onlardan kurtulmak için ya da oltaya yem hazırlamak için gerekliydi bu bıçak. Öpüp alnına koyarak kutsardı onu ve insanlardan gelecek tehlikelere karşı kullanmak zorunda kalmaması için dua ederdi. Gemicilerin arasında bile, ulaşılması zor biri olduğu izlenimi uyandırmıştı bende. Son derece kendi halinde olmasına, konuşurken sesini hiç yükseltmemesine, sinirlenmemesine, kimseyle tartışmamasına karşın, ona hem saygı gösteriyorlar, hem de çekiniyorlardı. Herkese takılan, ağır şakalar yapan, ağza alınmayacak küfürler eden Orhan Kaptan bile ona ilişmezdi.

Geminin baş ucundan denize balıklama dalışını dehşetle izlemiştim. Bacaklarını birbirine bitiştirip avuç içlerini kavuşturuyor, parmak uçları çenesinin hemen altında, bir süre dua ediyormuş gibi kıpırdamadan aşağı bakıyor, dizlerini esnetip önce yukarı doğru sıçrıyor, sonra da ters bir U biçimini alıp taş gibi denize iniyordu. Suya iyice yaklaşınca bedeni düz bir çizgi oluyor ve mızrak gibi giriyordu suya. Çağdaş bir Tarzan'dı o. Deniz adamlarıyla ilk yakınlık kurduğum kişiler Kamarot Ertuğrul, Yağcı Erol, Serdümen İdris ve Baha olduysa, en son kişi de Erhan olmuştu. Çünkü içedönük biriydi. İzin verdiği ölçüde yaklaşılabiliyordu ona.

Erhan serdümendi. Gemide kendine "yavşak" diyen, hatta "en büyük yavşak benim" diyen, "yalnız bu gemide değil, bütün âlemde benden büyük yavşak yoktur" diyen ilginç biriydi. Bunu duyduğumda çok şaşırmış, düş kırıklığına uğramıştım. Onun gibi ağır biri kendini nasıl bu kadar aşağılar, eğlence malzemesi yapardı? Kısa sürede yanıldığımı anladım. Erhan, yüzüne karşı kimsenin söyleyemeyeceği bir sözcüğü kendine söyleyerek bir oyun oynuyor ve "hepiniz yavşaksınız" diyordu. Bu, alay konusu olmadığı gibi büyük bir saygı da uyandırıyordu.

İçtikçe güzelleşen, kendini ortaya koyanlardandı Eran Kaptan. Şarap içerdi. Bir akşam onun sarhoşluk gösterisine tanık olmuştum. Çok sevimli, çok sıcaktı. Şarkılı, danslı, tek kişilik bir oyun sergiliyordu. Şarkılar dahil her şeyi o anda uyduruyordu. Herkes eğleniyordu ama taşkınlık yoktu. Arada oyunu kesip "En büyük yavşak kim?" diye sorduğunda, sarhoş gemiciler son derece ölçülü ve saygılı bir biçimde "Eran Kaptan!" diye bağırıyorlardı. "En kutsal şey ne?" diye sorduğunda, "Yavşaklık!" diye haykırıyorlardı. O da yerden temenna alıp karşılık verince alkıştan kırılıyordu ortalık. Kendimi bir ayinde hissetmiştim o gece.

İdris ile aynı kamarayı paylaşıyordu. Kamarasında büyük bir Atatürk posteri asılıydı. Ulu Önder'e saygısı sonsuzdu. Kalkar kalkmaz hemen esas duruşa geçip "Günaydın Paşam!" diye bağırırmış. Ondan, "Sana da günaydın!" yanıtını alınca (İdris bu yanıtı hiçbir zaman duymadıysa da Erhan'ın duyduğuna inanıyordu) daha bir coşkuyla "Sağ olun Paşam!" diye haykırırmış. Milli bayramlarda ise mutlaka bir

tören düzenlermiş kamarasında. Şiirler okur, marşlar söyler, sloganlar atarmış.

1996 yazı. Ağustos ayı başları. İstanbul'daki bağlama limanından palamarları söküp Güney Ege'deki çalışma alanına doğru yola çıktık. Saatte en çok on mil yapabilen yaşlı ve yorgun gemimizle bu *intikal* keyif vermiyor artık. Akşam yemeği sonrası zabitan salonundayız. Yapacak bir şey yok. Vardiya saatlerine göre ayarlandığı için yaz kış yemek saatleri değişmiyor gemide. 17.30 olunca akşam yemeği yeniyor. Kışın önemli değil de, ağustos ayında, özellikle güneyde denize girme saatinde biz sofraya oturuyoruz. Beş çayı gibi bir şey.

Geminin hareketine göre televizyondaki görüntü bir geliyor, bir gidiyor. Kral TV açık ama, kimsenin izlediği yok. Bir masada, müzmin "maça kızı" müptelası dörtlü bol küfürlü ve kahkahalı kâğıt oynuyorlar. Dünya umurlarında değil. Böyle insanlara her zaman özenmişimdir. İki kişi de onları izliyor ve yüzlerinde her an gülmeye hazır bir anlamı tetikte tutuyorlar. İkinci kaptanla üçüncü çarkçı hiç keyif almadıkları her hallerinden belli olan bir bıkkınlıkla, bağırışsız, küfürsüz, yorumsuz tavla oynuyorlar. Her an bırakıp kamaralarına çekilebilirler. Ben de elime geçirdiğim, iyice yıpranmış, hamur gibi olmuş elli ikilik desteyle kâğıt falı açıyorum. Biraz sonra kamarama gidip dolabımdaki stoktan (gemide içki içmek yasak olmasına karşın, kaptan ve çarkçıbaşı dahil herkesin dolabı ağzına kadar içki doludur) bir şeyler içip kitap okumayı düşünüyorum.

Kapı aralandı, Serdümen Baha'nın başı belirdi. Birini arıyordu. Göz göze gelince aradığı kişinin ben olduğumu anladım. Başparmağı ile işaretparmağını birleştirip "çok kısa bir süre için" görüşmek istediğini belirten "aşırı kibar" bir hareket yaptı. Kalkıp salondan çıktım. "İdris, Eran Kaptan, ben başaltı ambarındayız abi, bir bardak kap gel," dedi. Bu iyi bir haberdi.

Mutfaktan bir su bardağı alıp başaltı ambarına indim. Gemimizin reisi, Kıbrıs gazisi İdrus (kendisi öyle dediği için ben de "İdrus" diyorum ona) coşkuyla karşıladı beni. "Zindan Bar'a hoş geldinuz

Cemil Bey," dedi. Otuz litrelik naylon bir bidona en yakın arkadaşıymış gibi sarılmıştı. Bidonu okşayarak, "Ağzına kadar şarap dolu," dedi. Sonra birden ciddileşti. Başını sertçe döndürüp Eran Kaptan'a dövecekmiş gibi bakarak, "Buni ona borçluyuz," dedi. Eran Kaptan, çenesi göğsünde, biraz mahcup, hıçkırır gibi güldü. "Evet!" dedi İdrus kolunu bana doğru uzatıp parmağını sallayarak, "Ha bu bidonu tek başına Portekiz gemisinden sırtlanup buraya taşimiştur." Eran Kaptan elini kaldırıp "tezahürata gerek yoktur" dercesine başını salladı. Tersanede, havuza giren Portekiz gemisindeki gemiciler vermişler bu şarabı. Ne zabitan takımı biliyormuş ne de teknik personel. İdrus, mutfaktan ödünç aldığı çorba kepçesiyle (aşçıbaşı da arada uğrayıp bir iki bardak yuvarlıyormuş) şarap servisi yapıyordu. Ne kadar çok içersek o kadar iyiydi. Çünkü şarap hava almıştı ve kısa sürede bozulabilirdi. Buruk bir tadı vardı şarabın, iki bardaktan sonra da şahsiyetini hemen ortaya koyuyordu.

İdrus'un, "düşmanına göster, geri çek" denecek türden ürkütücü bir görünüşü vardı ama, bir çocuk yüreği taşıyordu. Çok duyarlıydı. Kıbrıs çıkarması sırasında paraşütle indirilen komando grubunda yer almıştı. Sağ baldırının arkasına gelen bir şarapnelle yaralanmış ve gazi olmuştu. (O, "kâzi" diyor.) Savaş konusu açıldığında gözleri hemen dönüyordu. İdrus, her yıl temmuz ayında, çıkarmanın yıldönümünde başka biri oluyor, gemideki bayrağı bedenine sarıp elinde yangın baltasıyla ortalıkta dolaşıyordu. Onun peşinde büyük bir saygıyla yürüyen tek kişi de, kamara arkadaşı Eran Kaptan'dı. Üçüncü kaptanımız Orhan Abi, arada İdrus'a takılmaktan, onu zıvanadan çıkarmaktan zevk alırdı. Orhan Kaptan'la İdrus'un köprüüstündeki vardiyaları kimi günler tiyatro oyununa dönüşürdü. Orhan Kaptan onun "kâzi" olmadığını, attığını iddia ederdi. İş, İdrus'un dümen başında pantolonunu indirip yara izini göstermesine kadar varırdı. O zaman da Orhan Kaptan, "Baksanıza," derdi, "kaçarken vurulmuş, yara arkada." İdrus ne kadar çileden çıksa, gözü dönse, oflayıp puflasa da, sonuçta her şeyin bir oyun olduğunu bilirdi. Denizde hayat çok başkaydı ve çok acımasızdı.

Vardiya çıkışlarında, yemek öncesi kısa anlarda, yemek sonralarında, yatmadan önce Zindan Bar'ı ziyaret etmem kaçınılmaz olmuştu. Bir yandan gemi yol alıyor, bir yandan içiyorduk. Uykuya ve dinlenmeye ayırdığımız süre gittikçe kısalıyordu ama biz bu durumdan çok mutluyduk. Vardiyası başlayanlar gidiyor, onların yerini vardiyadan çıkanlar dolduruyordu. En büyük sevinci de, fırtına nedeniyle demirde geçirmek zorunda kaldığımız o iki gün boyunca yaşamıştık. Zindan Bar bir sığınak olmuştu. İdrus'un mutfaktan ödünç aldığı ama geri vermediği kepçeyi şarap bidonuna daldırırken kendimi Roma imparatorları gibi hissediyordum. Baha'nın, İdrus'un, Erhan'ın sohbetlerine doyum olmuyordu.

Aksiliklerin peş peşe geldiği bir yazdı. Ya geminin ana makinesinde bir sorun çıkıyordu ya da teknik laboratuvardaki cihazlarda. Günlerimiz, bağlandığımız limanlarda zaman öldürmeye çalışarak geçiyordu. Bidondaki şarap bitmiş, Zindan Bar kapanmıştı. Kamaralarımızdaki stokları kullanıyor, şişeler azaldıkça yeniliyorduk.

Araştırma laboratuvarındaki cihazlarda ortaya çıkan teknik bir arıza nedeniyle küçük bir limana girdik. Sorun Ankara'ya iletildi. En az bir hafta boyunca orada bağlı kalacağımız belli oldu. Herkesin canı sıkılmıştı.

Çay servisi yapan ya da çöp sepetlerini boşaltmak için gelen kamarotlar dışında laboratuvara gemicilerden giren olmaz. Eran Kaptan'ı karşımızda görünce şaşırdık. Aslında o da şaşkındı, yaptığının doğru olup olmadığını sorgulayan bir ruh hali içindeydi. Arızanın ne kadar zamanda giderileceğini sordu. En az bir hafta, dedik. Emin olmak için de "Yani iki üç günde hallolmaz, değil mi?" dedi. "Mümkün değil," dedik. Teşekkür edip çıktı. Bu bilgi üzerine kaptanın kamarasına gitmiş ve üç günlük izin istemiş. Çünkü karısını ve oğlunu çok özlemiş. İdrus'un dediğine göre, öyle sıkılmış ki, geceleri oflayıp puflamalarından o bile uyuyamaz olmuş. Kötü rüyalar görüyormuş Eran Kaptan, çok daralmış. Ama Efendi Kaptan, kamarasında uzanmış dinlenirken, gemi kurallarını hiçe sayıp (öyle ya, önce gemi reisiyle bu konuyu konuşması gerekirdi) karşısında biten bu yarı deli adamdan çok rahatsız olmuş ve arızanın her an giderilebileceğini söyleyip izin talebini geri çevirmiş.

Ben olayı İdrus'tan dinledim. Eran öfkeyle kamaraya girmiş. Bir boğa gibi burnundan soluyormuş. Giysi dolabının kapağına öyle bir yumruk atmış ki, ranzasına uzanmış zamansız bir uykuya geçmeye çalışan İdrus yerinden sıçramış. Kaptana yağdırdığı küfürlerin bini bir paraymış. Sonra birden toparlanmış. Atatürk posterinin karşısında hazır ol'a geçip askerî bir selam vermiş. "Kaptandan şikâyetçiyim Paşam," demiş, "bir hafta bu limanda bağlı kalacağız. Evimi çok özledim. Ben gemiciyim, her şeye dayanıklıyım Paşam, ama beni zayıf düşüren rüyalarımla baş edemiyorum. Hazır fırsat varken gidip karımı ve oğlumu gözlerimle göreyim dedim, üç gün izin istedim o ibne kaptandan ama vermedi. Ben de huzurunuza çıkıp o izni sizden istiyorum!" Sonra yeniden ayak topuklarını birbirine vurup selam durmuş ve "Sağ olun Paşam!" diye haykırmış. İdrus ranzasından doğrulup "Hayırdır," demiş. "Kaptandan üç gün izin istedim, vermedi," demiş Erhan, "ben de onu Paşa'ya şikâyet ettim. Ne yapayım? Paşa da 'Git evladım' dedi. Duydun değil mi?" Duydum, demiş İdrus da. Erhan çantasını hazırladığı gibi çekip gitmiş.

Olay ertesi gün ortaya çıktı. Erhan vardiyasına girmeyince kaptan nedenini araştırmış. Erhan'ın gemide olmadığı, izin almadan mekânı terk ettiği, yani disiplin suçu işlediği anlaşılmış. Kaptan, kamara arkadaşı İdrus'un ifadesini almış.

İdrus'un ifadesi şu: "Atatürk'ten izin aldı, gitti Efendi Kaptan."

Kaptan da, "Atatürk izin verdi mi?" diye sorunca, "Verdi Efendi Kaptan, kulaklarımla duydum," demiş İdrus.

Üçüncü günün sonunda gemiye döndü Eran Kaptan. Süvari Bey bir şey sormadı ona. Orhan Kaptan arkasından konuşup el kol hareketleriyle başına neler geleceğini ima ettiyse de hiçbir şey olmadı.

DEFTER

Uzun süredir pencerenin başında, ne yapacağını bilmez bir biçimde dikilip dışarı bakıyordu. Yağmur yağar mıydı? Akşam, televizyonda hava durumunu türlü şaklabanlıklarla sunan adam da bu konuda kararsızdı. Televizyon başında olanlara önerisi, her olasılığa karşı şemsiyelerini almalarıydı.

Kitap okumak, DVD'den film izlemek, birilerini aramak, dışarı çıkmak, bir yerlerde iki tek atmak, daha doğrusu bir şey yapmak istemiyordu canı. Saçları iyice uzamıştı ama berbere gidecek gücü bulamıyordu kendinde. Yine de, ruh haline uygun, ilgisini çekecek bir şeyler bulacağı umuduyla kitaplığını gözden geçirmeye karar verdi. Buraya taşınalı üç yıl olmuştu. Hamalları canından bezdirmişti kitap dolu koliler. Bir an önce ortalıktan kalksınlar diye karmakarışık bir biçimde dizmişti portatif kitaplığının raflarına. O günden beri öyle duruyorlardı. Aradığı hiçbir şeyi bulamıyordu. Kitaplığını düzenleyecekti ama, ne zaman? Eyleme geçmesi için o konunun önce kafasında olgunlaşması gerekiyordu. Belki de tam zamanıydı. Neden olmasın diye düşündü, fiziksel güç harcayarak yaşam enerjisini yükseltebilirdi.

Ve, asla sonuçlandıramayacağı bir işe girişti.

Kapının solunda kalan duvarın en ucundaki bölümü boşaltıp kitapları odanın ortasına yığdı. Şimdi ne yapacak, nasıl bir yöntem izleyecekti? Kitaplık düzenlemenin inceliklerini bilmiyordu. Önce Türk edebiyatı, dünya edebiyatı diye ayırmalı, bunları şiir, öykü, roman, deneme, inceleme türlerine göre düzenlemeliydi. Sonra, yazar adlarına göre bir dizin oluşturabilirdi. Boşalttığı bölüme Türk edebiyatından başlayabilirdi. Yerdeki kitap yığınına baktı. Ensesini kaşıdı. Hiç de kolay değildi. Mutfağa gidip dolaptan bir şişe bira çıkardı. Köpüklenmeyi önlemek için bardağını eğerek doldurdu. Büyükçe bir yudum içip "ohh" dedi. Bu işe hiç hazır değildi. Kendini kandırıyordu.

Önce nemli bezle boşalmış rafların tozunu almalıydı.

Her adım onu biraz daha yılgınlığa sürüklüyordu. Saatler geçmişti ama yerdeki kitapların yarısını bile elden geçirememişti. Küçük

yayınevlerinde çıkmış ya da kendi olanaklarıyla bastırılmış ve adına imzalanıp gönderilmiş kitapların yazarlarının çoğunu anımsamıyordu. Neler ummuşlardı… hazin bir durumdu. Raflarda yer almaması gereken ne çok şey vardı. Onları, okunmuş gazeteleri toplayıp satan kapıcıya vermek üzere kenara ayırıyordu. Yeniden koltuğa oturdu. Terlemişti. Bunu bira paklar, dedi.

O sırada kapı çalındı. Kimseyi beklemiyordu. Apartman yöneticisi emekli Yargıç Nazım Bey'dir. Ya da kapıcı. Birasını mutfak masasının üzerine bıraktı. Karşısında postacıyı görünce şaşırdı. Kalın kaşları ve bıyıkları beyazlamış yorgun yüzlü bir adamdı. Gülümseyerek "İyi günler," deyip büyükçe sarı bir zarf uzattı. Teşekkür etti. Kapıyı kapar kapamaz da merakla zarfı açtı. Eski bir defterdi gönderilen. İliştirilen küçük kâğıttaki notta "Bu defter sizin," yazıyordu. Altında da F.D. harfleri vardı. Başka açıklama yoktu.

Üzerinde süslü bir biçimde "Lise Defteri" yazan, arkasında "çarpım cetveli" bulunan, karton kapağı sararmış altı formalık defterin sırtı siyah cilt bezi ile kaplıydı. Bu bir lise defteriyse, arka kapağında ilkokul öğrencilerini ilgilendirecek çarpım cetvelinin ne işi vardı? İlkokul öğrencilerine yönelik üretildiyse neden altı formaydı ve üzerinde "Lise Defteri" yazıyordu? Bütün bunlar bir yana, ilk kez gördüğü bu defter neden ona gönderilmişti ve gönderen neden açıkça adını yazmamıştı? İlk sayfasını açtığında daha da şaşırdı, çünkü kendi yazısını tanıdı. Büyük harflerle "DÖNÜŞ VE HASTALIK" yazıyordu. Onun altına da bir dergiden yıllar önce (resim yaptığı dönemde) kestiği Modigliani'nin "Z. Borowskye'nin Portresi" yapıştırılmıştı. Böyle bir defteri olduğunu anımsamıyordu. İkinci sayfaya geçti, yine kendi elyazısıydı. Defteri hızla karıştırdı. Elinde, onun elyazısıyla başkası tarafından yazılmış öyküler vardı. Bütün gücünü yitirdi. Bir solukta içti birasını. Yığılırcasına koltuğa oturdu. Defterin ilk sayfasını açtı. Modigliani'nin resmine uzun uzun baktı. Sonra yeniden başlığı okudu.

DÖNÜŞ VE HASTALIK

Günlerdir öfkesi dinmeyen lodostan serseme dönmüştüm. Rüzgârın pencere pervazlarında ıslık çalışı, uğultusu, önüne katıp sürüklediği boş teneke kutuların sesleri, kulağımın dibindeymiş gibi havlayan köpekler tuhaf çağrışımlarla karabasana dönüşmüş, beni uykusuz bırakmıştı. Bu gece şiddeti azalmış, gittikçe yatışmış, ben de hasretini çektiğim derin bir uykuya dalmıştım.

Uyandığımda hava kapalıydı. Sinsi ve kararlı bir yağmur, hiç dinmeyecekmiş gibi aynı tempoda yağıyordu. Yatağımda gerindim. Canım kalkmak istemiyordu. Biraz daha tembellik yapabilirdim. Bugün güzel bir gün olmalı, diye düşündüm.

Pencereden bakıyorum. Sokak bomboş. Gençliğinde herkesi ürkütecek bir görünümde olduğunu düşündüğüm, ama artık yaşlanmış ve düşmüş, zayıf, bitkin sarı bir köpek yağmuru umursamadan karşıdan karşıya geçti. Durup nereye gideceğine karar vermek istercesine iki yana baktı. Çevresine su zerreleri sıçratarak silkelendi. Onun için ne bugün ne yarın ne de sonrası güzeldi. Sokak köpeklerindeki hüzün ve yaşamın gizemini çözmüş gibi duran bilgelik hep etkilemiştir beni. Başı öne eğik, kuyruğu arka bacaklarının arasında, yürümekle koşmak arası adımlarla sokağın sağ yönüne doğru gidip gözden kayboldu. Bu görüntü bile, yaratmaya çalıştığım *güzel bir gün* düşünü bozabilirdi. Bozmasına izin vermeyeceğim.

Bir nedeni yok ama, bugünün aynı zamanda özel bir gün olmasını da istiyorum. Yüzümdeki yatay çizgiler ve dudaklarıma yerleşmiş belli belirsiz bir gülümseme, bakışlarıma oturmuş *kim ne yaparsa yapsın kızmayacağım, anlayışlı olacağım* ifadesi gece boyunca da sürmeli.

Bugün asık yüzlü, üzgün, mutsuz kimse görmeyeceğim, dilencilere bile rastlamayacağım…

Pardösümü ve şapkamı giyerken neşelenmeye başlamıştım bile. Dışarı çıkınca daha da keyiflendim. Yağmur, toprak, biraz da kömür dumanı kokan havayı derin derin soludum. Kaldırım taşı döşeli boş sokağın ortasından yürüdüm. Her şey istediğim gibi gelişiyor. Ortalıkta kimseler yok.

Bir şarkıyı hafifçe mırıldanarak keyifle yürürken ilerideki köşebaşından çıkan ve karşı kaldırıma geçerek saçak altlarında hızlı hızlı yürüyeni Akif'e benzettim. Çok bol, cüppe gibi bir pardösü vardı üzerinde. Fırtınaya yakalanmış gemi gibi iki yana sallanarak yürümese o olduğundan bile kuşkuya düşebilirdim. Seslendim. Duymadı. Ona yetişebilmek için koşmak zorunda kaldım. Yaklaşınca yeniden seslendim. Bu kez duydu. Beni görmekten hoşlanmamış gibi baktı.

"Hayırdır," dedi alaycı bir gülüşle tepeden tırnağa süzerek, "ne bu hal! Bu yağmurda, çamurda…"

"Hiç," dedim, "dolaşıyorum."

"Böyle bir günde… dolaşıyorsun…" Gözünün birini kısıp başını soru sorar gibi iki yana sallayarak, merakla, biraz da kuşkuyla "Nedir?" dedi.

"Bir şey yok, dolaşıyorum."

"Senin gibi biri bu havada dolaşmaz. İnce iş olmasın?"

"İnce iş," dedim.

"Yaa… Anlayalım o zaman."

"Sonra," dedim, "iş olunca."

Akif'in yüzündeki yılışık gülüş söndü. Onun kadar samimiyetsizdim. Oyunu biraz daha sürdürmek istiyordum. Ciddileşerek konuyu değiştirdi.

"Gelmiş," dedi.

"Kim gelmiş?"

"O! Buradan kurtulacağını sanan, dönmemek üzere giden, giderken hepimizi küçümseyen, burada kalanların çürüyeceğini ima eden, kendine çok güvenen arkadaşımız gelmiş…"

Çok şaşırmıştım.

"Neden gelmiş?" diyebildim yalnızca.

"Ben de bilmiyorum. Hastalanmış da ondan dönmüş galiba."

İçimde hoşlanmadığım bir dalgalanma oldu. Gittiğinde bu çemberin dışına çıktığını, kendine başka bir yaşam kurduğunu düşünmüş, içten içe onu kıskanmıştım. Duyduğum habere sevindiğimi gizlemeye çabalayarak, "Hastalanmış mı?" dedim.

"Öyle duydum."

"Önemli bir şey mi?"

"Bilmiyorum."

"Ne zaman gelmiş?"

"Birkaç gün önce."

"Birkaç gün önce mi? Vay be! Üzüldüm," dedim. Bu olaydan gizli bir sevinç duyduğum için utanmıştım.

"Ben de üzüldüm," dedi Akif. Üzülmediği, tersine, onun da sevindiği her halinden belli oluyordu.

"Ziyaretine gidelim mi?"

"Bilmiyorum…"

"Arkadaşımız değil mi?"

"Arkadaşımız da…"

"Bence gidelim, ayıp olur."

"Gidelim o zaman," dedi Akif isteksizce. "Hatta hemen bu akşam gidelim."

"Tamam, akşam kahvede buluşuruz."

"Yedide gelirim. Şimdi bana müsaade, yem alıp çiftliğe döneceğim."

Düşünmeden, laf olsun diye "Ne yemi?" diye sordum. Neyse ki sorudaki saçmalığı anlamayacak denli kafası karışıktı.

"Tavuk yemi," dedi.

Çok önemli bir işi varmış da onu engelliyormuşum gibi sertçe başını çevirdi. Bol pardösüsünün içinde çalkalanırcasına uzaklaştı. İçimden yuh dedim. Böyle bir pardösü giyeceğime hiç giymezdim. Ama onun gibi para dışında her şeye kayıtsız adamlar çuvala bile bürünüp dolaşır.

Bu "dönüş ve hastalık" konusundan etkilenmiştim. Yaşamak istediğim *güzel bir günün* üzerine kocaman bir gölge düşmüştü. Bize, aşılamaz olduğu öğretilen, bugüne dek kimsenin aşamadığı, aştığını sananların mahvolduğu duvarların içinde yaşıyorduk. O ise çıkmak istiyor, asıl felaketin burada yaşamak olduğunu söylüyordu. Bir gün,

kimseye haber vermeden kaçar gibi gitmişti. Duyunca sarsılmıştım. Gidişi değil, buradan gidilebileceğini anlamam çökertmişti beni. Bir kez daha anlamıştım ki, yaşam güçlüler içindi.

Şimdi neden ziyaretine gidiyorduk ki…

Akşama kadar sokaklarda dolaştım. Yağmur şiddetlenince çarşıdaki esnaf kahvesinde oturup çay içtim. Akşam ezanı okunurken eve döndüm.

Odaya girdiğimizde onu görünce çok şaşırdım. Pencerenin altındaki somyada yatıyor, boş boş tavana bakıyordu. Yüzünün rengi sarıdan çok beyaza yakındı. Günlerdir sakal tıraşı olmamıştı. Gözleri, çevresi kararmış bir çukurdaydı. Saçları uzun, dağınık ve bakımsızdı. Boynuna kadar çektiği yorgan çelimsiz vücudunu gizliyordu. Ellerini bile yorganın altına sokmuştu. Yatağının başucundaki yastığın üzerinde yarım bardak su vardı. Yalnızca yaşlıların gittiği kahvelerde görülebilecek, yeşile çalan renkli kötü bir cam bardaktı. İçindeki su uzun süredir duruyor olmalıydı çünkü bardağın kenarlarında minik kabarcıklar oluşmuştu.

“Geçmiş olsun,” dedim.

Akif bir şeyler mırıldandı ama söylediklerini ben bile anlayamadım.

Başını hafifçe sarsmakla yetindi.

“Oturun,” dedi.

Somyanın yanındaki sandalyelere oturduk. Bir süre konuşmadık. Ona acımak için kendimi zorladıysam da bunu beceremedim. Akif’in gözlerinde alaycı bir ışıltı vardı. Bu ziyaret gereksizdi, keşke gelmeseydik.

Sessizliği o bozdu:

“Tavukçuluğa devam mı?”

“Evet,” dedi Akif. Söze böyle girmesi ikimizi de rahatlatmıştı.

“Onun yanı sıra civciv işine de girdim,” diye sürdürdü.

“İyi,” deyip bana yöneltti bakışlarını. “Ya sen… Hâlâ işsiz misin?”

“Evet,” dedim.

“Ben,” dedi, bir süre sustu. “Yine buradayım işte, bıraktığınız gibi…” Tavana bakarak konuşuyordu. “Gördüğünüz gibi, bitkin bir

halde yatıyorum. Dönmem bazılarını sevindirecektir, çünkü biz onu uyardık ama dinlemedi, iyi oldu, hak etti diyeceklerdir."

"Bunu kimsenin söylemeye hakkı yok," dedim.

"Sen o masalları babana anlat," dedi.

Yüzlerimizdeki şeytani ifadeyi fark etmesinden korkarak kızardım. Akif başını önüne eğmiş düşünüyordu. Belki de düşünüyor gibi yapıyordu.

"Her şeye rağmen pişman değilim," dedi. Bunu söylerken yorganın altına gizlediği elini çıkarıp sallamıştı. Güçsüz parmaklarına baktım. Sapsarı, incecik, bir çocuk eli gibiydi. Ona zaten her zaman çocuk gibi davranmıştık.

"Üç yıl önce bir bahar sabahı buradan ayrıldığımda kendimi çok güçlü hissediyordum. Azimli ve hırslıydım. Anamın, babamın ellerini öperken onların kuşkulu bakışlarına güvenli bir gülümseyişle karşılık vermiş, '*Tasalanmayın,*' demiştim, '*böylesi çok daha iyi olacak, göreceksiniz, sizi utandırmayacağım.*' Babam beni onaylamasa, bunun bir serüven olduğunu söylese de engellememişti. Sertti, otoriterdi, çocukluğumda ve ilkgençliğimde ondan korkar, çekinirdim. Ama günü geldi, delikanlılığını yaptı. Sonuçta bu benim hayatımdı ve ona doğru gidiyordum. Annem sokak kapısını kapamamış, ben köşeyi dönünceye kadar arkamdan bakmıştı. Biliyorsunuz, bizim evden köşebaşına kadar oldukça mesafe var. Ardımdan dua okuyordu sanırım. Çok endişeliydi. Beni bir daha göremeyeceğini hissetmişti belki… O zaman hepinizden kaçmıştım. İçinizde vedalaşılacak biri yoktu."

Bu sözüne kırılmış gibi yapmacık bir ifadeyle yüzüne baktım. Bütün bunları önemsemiyor, bizimle ilgilenmiyordu bile. Duvara konuşuyor gibiydi.

"Aradığım yolu bir yıl sonra bulabildim. O bir yıl hayatımdaki hem en büyük hem de en küçük kayıptır. Sonunda, iki yanı ulu ağaçlarla kaplı, güneş ışığının bile güç sızabildiği, geniş, uzun ve sessiz yolda buldum kendimi. Ne gelen vardı ne de giden. Benden önce birilerinin bu yoldan geçtiğini gösteren çıplak ayak izleri gördüm. Yürüdükçe yol da dikleşmeye başlamıştı. Bir dağa tırmanıyordum. İleride yol üçe ayrılıyordu. Hiç düşünmeden ortadakinden devam ettim. Bu seçimi yapmam şaşırtmıştı beni. Yeni bir yol ayrımına geldiğimde de

zorlanmadım. Nereye sapacağımı, hangi rotayı izleyeceğimi biliyor gibiydim. Yol dikleştikçe çatallanıyor, birçok yan yollara ayrılıyordu…”

Bütün bunları anlatmak onu güçsüz düşürmüştü. Bir süre gözlerini tavandaki bir noktaya dikip soluk soluğa kaldı.

“Yorulduysan başka zaman devam edersin,” dedi Akif.

“Hayır” anlamında gözkapaklarını kaldırdı.

Akif sıkılmış, geldiğine pişman olmuş gibiydi. Ben de baştan sıkılmıştım ama gittikçe ilgimi çekmeye başlamıştı. Uyduruk, masal gibi bir şeydi anlattıkları. Biraz dinlenip kendini toparlayınca kaldığı yerden sürdürdü. Bu kez tavana değil, bize bakıyordu:

“Yaklaştıkça dağ büyüyor, uzaklaşıyor, imkânsızlaşıyordu. Korkmaya başlamıştım. Yolun sonuna ulaştığımda –öyle bir son var mıydı onu da bilmiyordum–göreceklerim korkutuyordu beni. Ama ne göreceğimi de bilmiyordum. Orada birileri vardı, bundan emindim.

Birden bir ses duydum:

‘Nereye?’

Hem korktum, hem şaşırdım. Çünkü sesin tonlaması ilerlememi engelleyecek biçimdeydi. Dönüp baktığımda büyük kestane ağacının altında kavun yiyen adamı gördüm. Elindeki sivri bıçağı çatal gibi kullanıyordu. Orta yaşlı, kızıl saçlı biriydi.

‘Hiç,’ dedim, ‘dağa çıkacağım.’

Ne çık dedi ne de çıkma. Bir dilim kavun kesip uzattı. Çekingen durduğumu görünce gülümseyerek gözlerini yumdu.

‘Al,’ dedi.

Uzattığı kavunu aldım. Sonra da sigara ikram etti. O anda, başka bir kestane ağacının arkasından biri, ‘Nereye gidiyormuş?’ diye sordu.

‘Dağa çıkacakmış,’ dedi kızıl saçlı.

‘Vazgeçsin,’ dedi ortaya çıkmayan adam.

‘Neden?’ dedim sesin geldiği ağaca doğru bakarak.

‘Güçsüzsün de ondan…’

‘Beni görmedin bile! Güçsüz olduğumu nerden biliyorsun?’

‘Ben bilirim.’

‘O bilir,’ dedi kızıl saçlı. Sigarasını toprağa bastırıp söndürdü.

‘Sen de mi öyle düşünüyorsun?’

‘Hayır, bence denemelisin.’

‘Deneme,’ dedi ağacın arkasındaki adam, ‘vakit varken dön!’

‘Dönmeyeceğim,’ dedim. Ayağa kalktım. Kızıl saçlı kollarını iki yana açıp boynunu ‘sen bilirsin’ dercesine büktü.

Ağacın arkasındaki, ‘Ne diyor?’ dedi.

‘Devam etmek istiyormuş.’

‘Bırak o zaman, gitsin.’

‘Yol senin,’ dedi kızıl saçlı.

Arkama bakmadan yürüdüm. Bir an sivri bıçağın sırtıma saplanacağını düşündüysem de bir şey olmadı. Bir süre sonra yolu kesen dereyi gördüm. Karşıya, ağaç kütüklerinden yapılmış dar ve ilkel bir köprü ile geçiliyordu. İleride, yol kıyısındaki yeşillikte piknik yapan kızlı erkekli bir grup gördüm. El sallayıp seslenerek yanlarına çağırdılar beni. Şarkılar söylüyor, şarap içip dans ediyorlardı. Nasıl da hayat dolu ve kaygısızdılar. Kendimi çok mutsuz hissettim. Bilirsiniz, çekingenimdir. Hele böyle kentli kızların yanında elim ayağıma dolaşır. Konuşamam bile. Onlar beni aşağılamadılar, alay etmediler. Uzun saçlı bir genç şarap ikram etti. Omzuma hafifçe vurup gülümseyerek ‘Haydi,’ dedi, ‘hayata ve aşka içelim.’ Mavi etekli, kestane saçlı, gözlerinin içi gülen bir kız yanıma gelip ‘Çıkma!’ diye fısıldadı kulağıma, ‘O yol kullanılmıyor artık.’ Kızı, bana şarap ikram eden uzun saçlı genç de destekledi. ‘Bizimle ol,’ dedi, ‘içelim, eğlenip dans edelim, sonra hep birlikte döneriz.’ O ana dek farkına varmadığım yaşlı biri, ‘Bırakın,’ dedi, ‘istediğini yapmakta özgürdür.’

Düşünebilmem için özgür olmam, kestane saçlı güzel kızın etkisinden kurtulmam gerekiyordu. Aralarından ayrılırken kendi havalarına dönmüşlerdi bile.

Üç gün üç gece düşündüm. Geceleri yıldızlara bakıp ilahî bir yardım bekledim. Yol gittikçe güçleşiyordu. Bir süre sonra yol diye bir şey kalmadı. Ağaç dallarına, köklere tutunarak tırmanmaya başladım. Hava soğuduğundan geceleri çok üşüyordum. Karşılaştığım herkes ÇIKMA demişti. Ağacın arkasından, beni görmeden konuşan adam da güçsüz olduğumu söylemişti. Bir bildikleri vardı demek ki.

Sonra, güçsüz ve korkak olduğumu kabul ettim. Çok uzun bir yol yürüdüğümü dönerken anladım. Gittikçe güçsüzleşiyordum. En son, bir dereden su içtiğimi hatırlıyorum… Gözlerimi açtığımda evde, yataktaydım. Beni orada kimin bulup evime kadar getirdiğini bilmiyorum…”

Konuşmaktan iyice yorulmuştu. Elini yorganın altından çıkarıp su bardağına uzandı. Bir iki yudum içip yerine koydu.

"Artık her şeyi öğrendiniz," dedi.

Susuyorduk. Akif'le birbirimize bakamıyorduk.

"Şimdi defolun!" diye son gücüyle bağırdı.

Önce ne olduğunu anlayamadık.

"Duymadınız mı," dedi, "basın gidin, bir daha da buraya gelmeyin!"

Kovulmuştuk. Olacağı buydu, apar topar dışarı attık kendimizi.

Sokağa çıkar çıkmaz sigara paketime sarıldım. Akif benden önce elini uzattı. Birer tane yaktık.

"Ne kötü bir gün, ne kötü bir akşam," dedim.

"Artist!" dedi Akif. Çok öfkelenmişti, burnundan soluyordu. "Kendini ne sanıyor bu hıyar!

Defterdeki birinci öykü, metin ya da her neyse burada bitiyordu. Ne defteri anımsıyordu ne de öyküyü. Okuduğundan da bir şey anlamamıştı. Ama kesinlikle kendi el yazısıyla yazılmıştı. Peki, F.D. kimdi? Bu defter onun eline nasıl geçmişti? Defterin kendisine ait olduğunu ve adresini nereden biliyordu? Kafası iyice karışmıştı. Yerdeki kitap yığınını hızla raflara yerleştirip kitaplık düzenleme işine son verdi. Defteri okuyacaktı. Ama önce kendine sert bir içki hazırlamalıydı. Votka limon iyi bir seçimdi. Bunu nasıl başardığını bilmiyordu ama, kadehinde yine bir limon çekirdeği yüzüyordu.

Koltuğuna oturup defteri eline aldı. İkinci öykü GÖLGE İÇİNDEKİ ORMAN*'dı. İlk sayfaya yine bir Modigliani resmi yapıştırılmıştı. Bu resimlerin seçimindeki amaç neydi, bir türlü anlamıyordu. Kuğu boyunlu, uzun yüzlü, uzun burunlu, hokka dudaklı, gözbebekleri seçilemeyen buğulu mavi gözlü, koyu saçlı bir kadının portresiydi bu.*

İçkisinden bir yudum alıp öyküyü okumaya başladı.

GÖLGE İÇİNDEKİ ORMAN

Güneş batarken, "Tuhaf bir gece başlıyor," diye düşündüm. Dağlar ve yakındaki tepeler gittikçe koyulaşarak daha da ürkütücü oldu. Ormandaki ağaçlar, yaşamıma göz dikmiş maskeli birer hayduttu artık. Her şeyden korkuyordum.

Kalın gövdeli, ulu bir meşe ağacının altında yatıyorum. Karşı tepe, tek boyutlu koyu bir lekeye dönüştü. Biraz ilerideki çakıllı, ağaçsız küçük alandaki beyaz kaya hâlâ fark ediliyor. Aşağıdaki derenin sesi daha da arttı. Ne kadar da ürpertici bir gürültü. Gündüz derenin çağıltısını ayırt edememiştim, çünkü değişik türden kuşların cıvıltısı, uzakta ağaç kesen bir motorun azalıp çoğalan homurtusu, çok sık olmasa da dağ yolunu tırmanan kamyonların iniltisi duyuluyordu. Ormana tek hâkim olan ses dere şimdi. Ormanın sakinleri erkenden uykuya geçmiş.

Birden ağaç kümelerinin arasından yükselen ay'ı gördüm. Az sonra o büyülü ışınlarıyla ağaçları daha belirginleştirecek, karşı tepe yine üç boyutlu özelliğini kazanacak. Oysa ben zifiri karanlık ve sessiz bir ormanda kalmayı düşlemiştim. Dere sesi için bir çözüm bulabilirdim. Onu duyamayacağım kadar yukarılara tırmanabilirdim. Ama dolunayın ışığı için yapabileceğim bir şey yok.

Bir çıtırtı duyar gibi oldum. Dikkat kesildim. Ses artarak bana doğru yaklaşıyordu. Bıçağımdan başka kendimi savunacağım silahım yoktu. Bir karaltı belirdi. İriyarı bir adamdı gelen.

Orada bulunmam çok doğalmış gibi selamladı beni. Oldukça üzgün görünüyordu.

"Sarıkız'ı gördün mü?" dedi.

"O kim?"

"İneğim."

"Görmedim," dedim, "üstelik ineğin ormanda işi ne, onu yanlış yerde arıyorsun."

"Biz ormanda yaşıyoruz. Birbirimizden başka kimsemiz yok."

Çok üzgün görünüyordu.

"O bensiz yapamaz," dedi, "çok korkuyorum."

Aklını yitirmiş olmalıydı. Bir hayalin peşine takılıp ormanda kaybolmuştu.

"Hay Allah," deyip elimi yere vurdum, "bugün bir inek gördüm ama Sarıkız mıydı değil miydi bilemem."

"Nerede gördün?"

Beyaz kayanın olduğu küçük alanı gösterdim.

"Hava kararmadan önce orada tek başına otluyordu."

Yüzü güldü. Ağır gövdesini iki yana sallayarak o yöne doğru yürüdü. Ormanda yalınayak dolaşması dikkatimi çekmişti. Adamın yürürken çıkardığı çıtırtılar iyice duyulmaz olana dek bekledim. Artık dere sesi beni etkilemiyordu. Ay ışığından da rahatsız olmuyordum. Yaygaracı bir böcek aynı frekansta ötmeye başladı. Onu dinlerken kalabalık bir düğün salonu düşledim. İyi giyimli şık insanların arasında içki servisi yapan bir garsondum. Evlenen genç çifti tanımıyordum. Genç kız gelinlik yerine mavi bir etek giymişti, kumral saçlıydı. Bütün dişleriyle gülüyordu. Çok mutlu görünüyordu. Onu tanımıştım ama o beni tanımıyordu. Salondaki herkes yabancıydı.

Aynı çıtırtıyı yine duydum. Karanlığın içinden o hantal gövde belirdi. Çaresiz bir yürüyüşü vardı. Ellerini iki yana açarak, "Yok," dedi, "her yerde aradım ama yok. Onu bir daha bulamayacağımdan korkuyorum."

"Bir de bu yana bak," dedim baştan savarcasına.

Az önce gösterdiğim yönün tam tersiydi. Adam bir şey demeden o yana doğru yürüdü. Karanlığa karışıp kayboldu. Çıkardığı çıtırtıların bitmesini beklerken bir akordeonun kısık nağmelerini duydum. Daha doğrusu bunu hissettim. Yanılıyor da olabilirdim. O sesi derenin şarıltısından ve yaygaracı böcekten ayırmak için büyük bir güç harcıyordum. Sırtüstü yatıp gökyüzüne baktım. Akordeonun sesini daha net seçebiliyorum artık. Heyecanlandım.

Müzik gittikçe yükseliyordu. Ne derenin ne de yaygaracı böceğin sesi duyuluyordu. Ormanı yatıştıran bu akordeon muydu? Gözlerimi yumdum. Bedenim gittikçe hafifliyordu.

Gözlerimi açtığımda karşımda bana bakan iriyarı, uzun saçlı bir adam gördüm. İneğini arayan hantal köylü değildi bu. Yüz çizgileri sert, bakışları keskindi.

"Benimle gel," dedi. Sesi buyurgandı. Korkmamıştım ama çok şaşırmıştım. Yattığım yerden doğruldum. Hava serinlemişti. Nereye gideceğimizi sormadım. Onun peşi sıra yürüdüm. Konuşmayı sevmeyen biriydi.

Bir tepeye tırmanıyorduk. Ay ışığı çok güçlüydü, yolumuzu aydınlatıyordu. Her adımımız akordeon sesine yaklaştırıyordu bizi. Uzun saçlı iriyarı adam hızlı yürüyordu. Ona yetişmek için arada koşuyordum. Soluk soluğa kaldığımda durup dinleniyor, sonra onu gözden kaçırmamak için yine koşmaya başlıyordum.

Sonunda tepeye ulaştık. Ağaçların arasındaki düz, küçük alanda bağdaş kurup halka biçiminde oturmuş adamlar gördüm. Akordeonu siyah gözlüklü, oldukça kilolu genç adam çalıyordu. Halkanın ortasında da bağdaş kurmuş, dirseklerini dizlerine dayamış, başı ellerinin arasında biri oturuyordu. Yol arkadaşım eliyle durmamızı işaret etti. Durduk. Orta yerde oturan adam başını kaldırdı. O anda akordeon sustu. Uzun beyaz sakalı, kırışık bir yüzü vardı. Gözlerine bakınca onun yaşlı değil, genç biri olduğunu düşündüm. Sonra anladım ki, bu çakmak gözlü adam gerçekten yaşlıydı.

"Hoş geldin," dedi.

Konuşmadan ona bakıyordum.

"Hazır mısın?" dedi.

"Evet," dedim. Kendimden çok emindim. Yaşlı adam aldığı yanıttan hoşnut, gülümsedi.

"Bu gece burada bazı sorularımıza cevap vereceksin," dedi.

"Veririm," dedim.

Beni buraya getiren adama bakıp, "Göreceksin," dedi yaşlı adam. Ses tonundan, benden olumlu yanıtlar alacağını umduğunu düşündüm. İriyarı, sessiz yol arkadaşım bir şey demedi. Beni inceliyordu. Onun bakışlarından ürktüm, ürperdim.

“Ona yardım etmek istiyorum,” dedi yaşlı adam, “belki bazı önerilerimizi kabul eder.”

Yol arkadaşım susuyor, düşünüyordu. Onun, yaşlı adamdan daha önemli, daha sözü dinlenen biri olduğunu düşündüm. Yaşlı adam bile ona akıl danışıyordu. Uzun bir sessizlikten sonra konuştu.

“Zayıf,” dedi.

“Hayır, zayıf değilim!” diye bağırdım, “Size öyle geliyor.”

“Başından beri seni izliyoruz,” dedi yol arkadaşım. Ardından da üzerine basa basa aynı sözcüğü yineledi:

“Zayıfsın!”

“Oldukça azimli görünüyor,” dedi yaşlı adam, “belki de yeterince cesur değil.”

“Cesurum!” dedim. Sesim oldukça yüksek çıkmıştı. Utandım.

“Bak,” dedi yol arkadaşım, “seni buraya biz çağırdık ve senin için toplandık. Azimlisin, evet. Ama bu yeterli değil. Neleri göze alabileceğin önemli bizim için. Yakında bir yol ayrımına geleceksin. Yönlerden biri bizi ve sefaleti gösterecek, öbürü ise rahat ve sıradan bir yaşamı. Senin ikinci yolu seçeceğini biliyoruz…”

“Hayır,” dedim.

“Sözümü kesme!” dedi yol arkadaşım. “Bunu seçeceğini biliyoruz, çünkü zayıfsın. Fiziksel sefaletten kurtulacaksın ama içsel bir sefalete düşeceksin. Çünkü sen buna da hazır değilsin.”

Yaşlı adam söz istiyormuş gibi elini kaldırınca yol arkadaşım sustu.

“Bizi tanıdın,” dedi yaşlı adam, “tanıdın, çünkü bunu biz istedik. Ama bu geceyi ve bizi unutacaksın. Seninle yıllar sonra bir başka tepede yine karşılaşacağız. O zaman başka bir kimlikle aramıza katılacaksın.”

“Bana bazı sorular soracaktınız,” dedim.

“Sorduk.”

“Yalnızca zayıf olduğumu söylediniz.”

“Biz sorumuzu da sorduk, yanıtımızı da aldık,” dedi yol arkadaşım.

O anda akordeon çalmaya başladı. Yaşlı adam başını önüne eğdi. Kimse bana bakmıyordu. Yol arkadaşım birdenbire ortadan kaybolmuştu.

“Ben gidiyorum,” dedim.

Karşılık alamadım. Tepeden aşağı doğru karanlıkta koşmaya başladım. İyi ki ay ışığı vardı.

Az sonra o hantal köylüyü bir ağaca yaslanmış ağlarken gördüm. Koşarak geldiğimi görünce sevinmişti. Gözyaşlarını koluna sildi.

"Sarıkız nerede?" diye sordu, "Aradım ama onu hiçbir yerde bulamadım."

Koşarak indiğim tepeyi gösterdim.

"Orada," dedim.

İkinci öyküyü bitirdiğinde şaşkınlığı daha da artmıştı. Sayfayı çevirdiğinde korkuya kapıldı. İŞ KONUSU başlıklı öykünün ilk sayfasında kendi çizdiği bir desen vardı. Defteri kapayıp yere bıraktı. Koltuktan kalkıp pencerenin başına gitti. Neler oluyordu? Okuduklarının tek satırını bile neden anımsamıyordu? Sürüklenircesine mutfağa geçti. Kendisine sert bir votka daha hazırladı. Her zaman olduğu gibi yine bir limon çekirdeği bardağa düşmüştü. Ama bu kez gülümsemedi. Votkasından bir yudum içip sigara yaktı. Deseni hemen tanımıştı. Ne zaman bu deftere çizdiğini anımsamıyordu. Salona dönüp koltuğa oturdu ve defteri yerden aldı.

İŞ KONUSU

O gece hasta arkadaşımızın evinden kovulduktan sonra bir süre konuşmadan yürüdük Akif'le.

"Ne düşünüyorsun?" dedim.

"Düşünecek kafa mı kaldı."

"Bizi neden kovdu?"

"Ne bileyim ben ya… Gidende kabahat, aklına uydum işte…"

"Haydaa! Sanki zorla götürdüm. Birlikte karar vermedik mi? Bundan sonra yüzünü görürsem adiyim. Ne hali varsa görsün."

"Onu boşver şimdi… Kendi kaybetti. Sen benim yanımda çalışır mısın?"

Bunu hiç beklemiyordum, çok şaşırmıştım. Durdum. Bir adım sonra o da durup bana döndü. Çok ciddi görünüyordu.

"İyi de, senin yanında ne iş yapacağım?"

"İşsiz olduğunu söyleyen, iş bulamamaktan yakınan sen değil miydin? Al sana iş!"

"Tavuk işinden anlamam."

"Ne tavuğu oğlum, çok kolay bir iş yapacaksın. Daha doğrusu hiçbir iş yapmayacaksın."

"Anlamadım," deyip yürümeye başladım. Dışarıdan bakan, konuştukları konuyu unutmuş iki sarhoş sanabilirdi bizi.

"İş yapmayacaksın ama sorumluluk yükleneceksin."

"Nasıl bir sorumluluk?"

"Sana on altı bin can emanet edeceğim, onları koruyacaksın."

"Olmaz!" dedim, "Ben kendimi korumaktan acizken sen neler söylüyorsun."

Oralı bile olmadı. Bu işi yapacağımdan çok emindi.

"Yaparsın… Hatta bunu yapabilecek tek kişisin… Benim, geceleri uyuyamayan yarasa gibi bir adama ihtiyacım var. Sana güvenmesem böyle bir teklifte bulunmazdım…"

"İyi de, teklif neden bu akşam?"

"Hastalandığını söyleyip buraya dönen o puşt yüzünden."

"Nasıl yani?"

"Boşver şimdi nedenini, cevabını bekliyorum."

"Tavuk bekçiliği mi yaptıracaksın bana?"

"Hayır, arkadaşıma böyle bir işi yakıştırır mıyım sanıyorsun. Korunacak olanlar daha tavuk değil, civciv bile değil. Kuluçka makinesinde yirmi birinci günlerini doldurmayı bekleyen yumurtalar… Sen sadece geceleri orada olacaksın, gündüzler yine senin…"

"Bana göre değil!"

O durunca ben de durdum.

"Tembellik senin ruhuna işlemiş. Kaç zamandır işsizsin, ben de sana hiçbir şey yapmadan, oturduğun yerden para kazanacağın bir iş gösteriyorum, burun kıvırıyorsun. Kitabını okursun, bulmacanı çözersin, hayal kurarsın, bir şeyler yazarsın… Geceleri evinde ne yapıyorsan onu yaparsın."

"Tavuktan, yumurtadan anlamam ben."

"Anlayacak bir şey yok ki! Yarın akşam çiftliğe gel, ne yapacağını göstereyim sana. Kafana yatmazsa o zaman geri çevir."

"Öyle olsun. Bugüne kadar onları kim koruyordu?"

"Ben."

"Neden devam etmiyorsun?"

"Her şeye yetişemiyorum artık. Yarın akşam gel."

"Tamam," dedim.

İşi kabul etmişim gibi elimi kuvvetlice sıktı.

Ertesi akşam bana işyerini gezdirirken arkadaşım gibi değil de patronummuş gibi davranıyordu. Soğuk, sevimsiz, büyükçe bir depoyu andırıyordu girdiğimiz yer. Deponun yarıya yakınını ise

“kuluçka makinesi” dediği hantal kütle kaplıyordu. Yerler çimento, üstü ise tavan tahtaları döşenmemiş, oluklu çinko levhalarla kapatılmış çatıydı. İçerisi tavuk kokuyordu. Bir sandalye, eski bir sehpa, köşede de kapısı tam kapanamayan iğreti dolap dışında eşya yoktu.

“İşte senin koruyacağın on altı bin canı taşıyan makine.”

Camlı kapısının kenarındaki düğmelerden birine basınca içindeki lamba yandı. Oyuklara yerleştirilmiş binlerce yumurta çıktı ortaya. Onların içinde gözleri yumuk, küçük kalpleri çarpan, tüyleri yapış yapış civcivler vardı. Bu sessiz dünya birkaç gün sonra cıvıltılarla şenlenecek, nereye geldiklerini bilmeyen kısacık ömürlü civcivler şaşkın şaşkın birbirlerine bakacaktı. Yumurtalar, içinde can barındıran odacıklardan çok mezar taşlarına benziyordu.

“Üç gün sonra civcivler çıkacak,” dedi.

“Peki ben ne yapacağım?”

“Sabaha kadar uyumayacaksın. Sen zaten gece kuşusun oğlum, bu sorun olmaz. Diyelim elektrikler kesildi, anında jeneratörü devreye sokacaksın. Yani, şu şarteli yukarı kaldıracaksın. Kesinti bitince de yine aşağı indireceksin. Malum, yumurtalar belli bir ısıda tutulmalı ki civcivler ölmesin. Hepsi bu işte. Üstelik pek kesinti de olmuyor. Sigara içmek serbest, ama içki yok. Çünkü sızıp gidersin, o arada elektrikler kesilir, anlamazsın… İnsanlık hali, her şey olabilir. Köşedeki küçük dolapta elektrikli ocak, çaydanlık, çay, bardak, şeker, her bir teşkilat var. Çayını demler, dalgana bakarsın. Sen okumayı seversin, al koltuğunun altına tuğla gibi bir kitap, sabaha kadar oku. Bundan sessiz ortam mı bulacaksın.”

Böyle bir iş beklemiyordum. Gerçekten de yapılacak hiçbir şey yoktu. Elektrik kesintileri daha çok gündüz olurdu.

“Basitmiş di mi?” dedi.

“Evet,” dedim.

“Bir konu daha var, ben giderken dışarıdaki köpeğin zincirini çözeceğim. Seni tanımadığı için sakın çıkayım deme, adamı parçalar valla.”

“İyi de, tuvalet ihtiyacım olunca.”

“Var abicim, girdiğimiz kapının hemen solundaki küçük kapı tuvaletin. Ben şimdi sana peynir, ekmek, zeytin de getireceğim, sabaha kadar hiçbir ihtiyacın olmayacak.”

İşi kabullenmiştim bile. Para işini konuşmamıştık ama, eşek değildi, uygun bir şey verirdi herhalde.

Akif gittikten sonra ne yapacağımı bilemedim. İşyerini görmek için gelmiştim ama iş üzerimde kalmıştı. Yanıma kitap da almamıştım. Depoyu –civciv fabrikası mı demeliyim– ellerim arkama bağlı, volta atar gibi bir-iki kez boydan boya yürüdüm. Sonra makinenin ışığını açıp yumurtalara baktım. Gün yüzüne çıkmalarına üç gün kalmış on altı bin can. Çok heyecan vericiydi. Sandalyeye oturdum. Bu mekân da kocaman bir yumurta değil miydi? Kabuğumu kırıp çıkmak için sabahı beklemeyecek miydim? Zaman nasıl geçecekti. Makinenin tekdüze homurtusu, on altı bin canın yürek atışlarının korosu gibi geliyor kulağıma. Çay mı demlesem? Erken daha.

Dışarıda eşit aralıklarla bir köpek havlıyor. Akif'in, giderken zincirini çözdüğü canavar olmalı. Hırsızlığa karşı bir önlem alırken, sıkılıp ya da pişman olup buradan gitmeye kalkarsam beni de engellemiş oluyor. Kapıya yaklaşıp havlamasını dinledim. İriyarı, azgın, siyah bir köpek olmalıydı. Yeniden dolaşmaya başladım. Zaman geçmiyordu. Sandalyeye oturdum.

Duvarda bir böcek gördüm, ağır ağır yukarı doğru tırmanıyordu. Onu izliyorum, büyük bir azimle yoluna devam ediyor. Duvarın sonuna gelince bir süre durdu. Ne yapacağına karar verecekti. Bu kez de çatıdaki direklerin birinin üzerinde ilerlemeye başladı. Bir amacı olmadığı gibi varacağı bir nokta da yok gibiydi. Arada durup dinlenecek, avlanıp karnını doyuracak, tekrar yürüyecekti. Kendime bir eğlence bulmuştum işte, onu izleyecek ve gizini çözmeye çalışacaktım. Sürekli yukarı bakmaktan boynum ağrıyınca bu oyuna son verdim.

Birden, dışarıdaki köpeğin havlamalarında bir tuhaflık sezdim. Eşit aralıklarla, aynı tonda ve aynı noktadan havlıyordu. Oysa bağlı olmayacağını söylemişti Akif. Şimdi onu daha dikkatli dinlemeye başladım. Saat tuttum, yaklaşık üç dakikada bir havlıyordu. Bulunduğu yeri de az çok belirlemiştim, buradan 40-50 metre

uzaklıkta olmalıydı. Kapıyı açsam hemen üzerime atlayamazdı. Üstelik neden saldırsın ki, onun koruduğu bir mekâna girmeye çalışmıyor, içeriden çıkıyordum.

Kapıyı hafifçe aralayıp baktım. Dışarısı karanlıktı. Bekledim. Köpek yine aynı uzaklıktan havladı. Kapıyı açıp her olasılığa karşı bir elimle de tutarak dışarı çıktım. Köpek görünmüyordu. Yeniden havladı. Ses ilerideki çalılığın ardından geliyordu. O zaman, Akif'in köpeği bağlı bıraktığını, gözdağı vermek için yalan söylediğini anladım. Bu durumda bana bir zarar veremezdi. Cesaretimi sınamak için bir iki adım ilerledim. Çoktan kokumu almış olmalı, daha sert, uyarıcı, hatta saldırgan bir biçimde havlamalıydı. Ama değişen bir şey yoktu. Bu ne biçim bir köpekti? Gözlerim gittikçe karanlığa alışıyordu. Köpeği görmek, varlığımı hissettirmek ve onu kışkırtmak istiyordum. Nasıl olsa bağlıydı.

Çalılığın arkasına bakınca, bir ağacın altında boylu boyunca uzanmış bir adam gördüm. Köpek gibi havlayan oydu. Öyle dalgındı ki, yaklaştığımı duymadı bile. Onu korkutmamaya özen göstererek hafifçe öksürdüm. Sıçrayıp bana doğru döndü.

"Neden dışarı çıktın?" dedi. Suçlar gibi konuşmamıştı.

"Biraz hava almak istedim..."

"Yanlış!" dedi, yattığı yerden doğrulup oturdu. "Sen bir sorumluluk aldın."

Haklıydı. Susup önüme baktım.

"Neden böyle bir iş yaptığımı merak ettin, değil mi?"

"Hayır, etmedim," dedim, "iş iştir."

Oysa merak etmekten çok, şaşırmıştım. Onun da bu tür "hayır"lara karnı toktu.

"Yine de anlatacağım," dedi.

"Gerçekten," dedim, "bu senin hayatın... yani beni ilgilendirmez."

"Artık ilgilendirir, çünkü beni havlarken gördün. Bu, Akif'le benim aramdaydı, şimdi sen de biliyorsun."

Gecenin karanlığında gözleri parlıyordu. Yeniden sırtüstü uzanıp kollarını ensesinin altına yastık yaptı. Bana değil, gökyüzüne bakıyordu.

"Bu işi ben istedim. Başka bir iş elimden gelmediğimden değil, kendim istediğim, aslında kendimi aşağılamak istediğim için seçtim ve

boğaz tokluğuna çalışıyorum. Sabaha kadar havlıyor, bütün gün de uyuyorum. İnsan istediği bir işte çalışmalı değil mi? İş, iştir. Her şeyden uzak kalmak istiyordum, buna çok ihtiyacım vardı. Kaldım da. Artık bol bol düşünecek zamanım var."

Söyleyecek hiçbir şey bulamamıştım.

"Aslında ben bir sahtekârım," dedi. "Çocukluğumdan beri bütün isteğim pilot olmaktı. Sonsuz boşluklarda uçacak, kendimi bütünüyle özgür hissedecektim. Ama akıl almaz engellerle karşılaştım. Yeterince mücadele edemedim, karşı koyamadım. Çünkü zayıftım! Pilot olamayacağıma göre yaşamın da bir anlamı kalmamıştı benim için. Yıkık dökük dolaşıyor, hiçbir şey yapmıyordum. Bir gün kırlarda dolaşırken, büyük bir elma bahçesini çevrelemiş dikenli tellerin ardında iri bir köpek gördüm. Daha fazla yaklaşmamam için havlayarak beni uyardı. Bakışları dostça değildi. Koruduğu sınırı geçmediğim sürece bir sorun yoktu. Onun için hayat bu kadardı işte. Hiçleşmek fikri o gün doğdu kafamda. Bu öyle bir iş ki, her havlayışımda beni engelleyenlerin korkudan büyümüş gözlerini görüyorum. O zaman yattığım yerden hızla yükseliyor, gökyüzüne çıkıp yıldızlara doğru uçuyorum…"

Konuşmayı keserek birden dikkat kesildi. Ben bir şey duymamıştım. Üç kere boğuk boğuk havladı. Bu işte kulakları ve içgüdüleri güçlenmişti. Güçlenmişti ama, benim dışarı çıkıp yanına kadar yaklaştığımı duymamıştı. Bunu söylediğimde güldü.

"Yalnızca tavuk çiftliğinin dışından gelen seslere karşı," dedi.

Aynı dikkatle geceyi dinledi. Yeniden havladı.

"Hoşt!" diye bir ses duydum.

Akif'in geldiğini düşünerek korktum. Burada olduğumu görürse havlayan adam için de, benim için de iyi olmazdı. Sonra da bunu düşündüğüm için utandım. Akif, böyle tuhaf bir iş verdiği elemanını "hoşt" deyip aşağılar mıydı? Karanlıkta beliren siluetin Akif'le ilgisi yoktu zaten. Gelen iriyarı, iki yana sallanarak yürüyen biriydi. Havlayan Adam sakinleşerek sustu. Dudaklarına babacan bir gülümseyiş yayıldı.

"Her gece uğrar," dedi, "korkma, yabancı değildir."

Ablak yüzlü bir adam çıktı karanlığın içinden. Çok üzgün görünüyordu.

“Sarıkız’ı gördün mü?” diye sordu.
“Gördüm,” dedi Havlayan Adam.
“Nerede?” diye sordu heyecanla.
Eliyle bir yönü gösterdi Havlayan Adam, “Buraya oldukça uzak bir yerde,” dedi, “belli belirsiz ışıkların görüldüğü karşı tepelerde.”
Sallana sallana o yöne doğru yürüdü Hantal Adam. Bir süre sonra da karanlığın içinde kayboldu.
Ardından bakakaldım. Kendi yarattığı hayalin peşinde kaybolan adam mıydı bu?
“Işıklar!” diye haykırdı Havlayan Adam.
O anda dönüp tavukhaneye baktım, gecenin içinde geceden de kara bir lekeydi.

SARIKIZ OLAYI

Tünel gibi bir yer.

Gece mi?

Gündüz mü?

Çok kalabalık. Her kafadan bir ses çıkıyor. Dev bir arı kovanının içinde gibiyiz. Herkes bir tren bekliyor. Herkes başka bir treni bekliyor. Buraya nasıl geldiğimizi bilmiyorum. Sarıkız'ı arayan Hantal Köylü kolumda, şaşkın şaşkın çevremize bakıyoruz.

Birbirine dolanan karmakarışık demiryolları var burada.

"Ben acıktım," diyorum Hantal Köylü'ye.

"Sabret," diyor, "Sarıkız'ı bulunca sütünü sağar içeriz."

"Böyle bir tünelde ineğin işi ne?" diyorum.

"O burada, içime doğuyor… bulacağız onu."

Biz de mi trenle geldik buraya?

Birden bir kargaşa yaşanıyor tünelde. İnsanlar, bulunduğumuz yerden karşıya geçmeye çalışıyor. Hantal Köylü'yle birlikte biz de bu paniğe kapılıyoruz. Aştığımız her rayın ardından korkunç gürültülerle geçiyor trenler. Ezilmekten kılpayı kurtuluyoruz. Kendim için bir kuşkum yok ama Hantal Köylü'nün hareketleri çok ağır. Kent yaşamını bilmiyor. Onun için korkuyorum. Ulaştığımız demiryolunun üzerinde hızla yaklaşan treni fark ediyorum. Hantal'ın kolunu sıkıca kavrıyorum. Gözlerimi kapayıp ileri doğru fırlıyorum. Ayaklarım yere değdiğinde bütün gücümle sürüklediğim Hantal da yanı başıma

yığılıyor. Yerleri sarsan tren çığlık çığlığa geçiyor. Tam ondan kurtulduğumuzu düşünürken başka bir trenin hızla yaklaştığını görüyorum. Bunlar bizi tünelden çıkarmak için değil, buraya gömmek için çalışıyorlar. Soluk soluğa koşarak her birinden kurtulmaya çalışıyoruz.

Şimdi başka bir tren üzerimize doğru geliyor. Ondan kurtuluyoruz, bir başkası çıkıyor. Rayların birinden atlarken Hantal Köylü olduğu yerde kalıyor. Sarıkız'ı gördüğünü sanıyorum.

"Hadi koş," diyorum, "ezileceğiz."

Dehşetle bana bakıyor.

"Ayağım rayların arasına sıkıştı," diyor. "Sen kaç!"

O anda felaketi görüyorum. Ayağını tutup çekiyorum ama kurtaramıyorum. Yanımızdan koşarak geçenlerden yardım istiyorum. Kimse dönüp bakmıyor bile. Hantal yeri yumruklayarak yırtınıyor.

"Kaç!" diyor, "Kaç…"

Tren hızla yaklaşıyor. Gözleri kocaman Hantal'ın. Son anda kendimi rayların dışına atabiliyorum. İneğini her yerde arayan ama bulamayan adam trenin altında kalıp paramparça oluyor. Sesim çıktığınca bağırıyorum. Kendimi kurtardığımda bana bakışı bir türlü gözümün önünden gitmiyor.

Tünelin karşı kıyısına ezilmeden ulaşabiliyorum. Koşuşturma burada da sürüyor. İnsanlar perondaki trene binmeye çalışıyor. Korkunç bir itiş kakış, haykırış ve gürültü var. Vagonlara binip bu tünelden çıkmak istiyor herkes. Ben de her şeyi göze alıp kalabalığın arasına giriyorum. Bir ara iyice sıkıştırılıyorum. Ayaklarım yerden kesiliyor. Hiç nefes alamıyorum. Bir boşluk bulup yana dönünce vagona giriveriyorum.

Dışarıya karşın karanlık vagonda derin bir sessizlik var. Kimsenin ağzını bıçak açmıyor. Birbirine benzeyen yaşlı adamlar doldurmuş burayı. Kafam karışıyor. Bu yaşlı adamlar ezilmeden nasıl girebildiler içeri? Yoksa trenle birlikte mi geldiler, hep vagondaydılar da burada mı yaşlandılar? Birine yaklaşıp ne olduğunu soruyorum. Omuz silkip

susmayı sürdürüyor. Pencereden baktığımda insanların birbirini ezerek vagonlara binmeye çalıştığını görüyorum. Sessiz bir film izler gibiyim.

Şimdi ne vagondayım ne de kalabalığın içinde. Yine tüneldeyim ama yapayalnızım. Trenler de yok. Herkes gitmiş.

Ben neden gitmedim? Ne zaman indim trenden?

Hantal Köylü'nün parçalanmış cesedi rayların üzerinde duruyor.

Birden sen çıkıyorsun karşıma. En son, evinde, hasta yatağında gördüğüm gibisin. Zayıfsın, yüzün yine sarı. Ağzına bir mendil bağlamışsın. Elindeki uzun saplı süpürge ile yerleri süpürüyorsun. Seni görünce sevinecek yerde ölü görmüş gibi korkuyorum.

Ağzına bağladığın mendili indiriyorsun. Dudaklarında sana yabancı bir gülümseme var. Eskisi gibi yenik, yıkık durmuyorsun. Tokalaşıyoruz. Elin soğuk. Bakışların donuk. Yaşamadığını düşünüyorum.

Yüzündeki gülüş birden soluyor.

"Bu ne?" diyorsun Hantal Köylü'nün cesedini göstererek. "Sesin de senin sesin değil. Gördüğüm sen değilsin. Bir ölüsün.

"O bir arayandı," diyorum. "Sarıkız adını verdiği ineğini arıyordu."

"Öyle bir ineği mi varmış?" diyorsun.

"Bilmiyorum, ama o arıyordu," diyorum.

Cesede doğru yaklaşıyor, süpürgenle onu süpürüyorsun. Seni engellemiyorum. Engellemek istemiyorum.

"Gitmeliyim," diyorum.

Omuz silkiyorsun. Gidip gitmemem fark etmiyor senin için.

"Ya ışıklar?" diyorum, ucu bucağı görünmeyen tüneldeki ışıklara bakarak, "Ya ışıklar sönerse?"

"Düşündüğün şeye bak," diyorsun, "ben buradayım ya."

Koşmaya başlıyorum. Bir an önce bu tünelden çıkmalı, kurtulmalıyım.

Birden ışıklar sönüyor. Olduğum yerde kalakalıyorum. Sen söndürmüş olmalısın. Korkuyorum. Bu karanlıkta tünelden çıkmam

çok güç. Bir ses çalınıyor kulağıma. Oldukça uzakta ama biri koşarak bana doğru geliyor. Bu sen olamazsın çünkü koşanın dört ayağı var.

Bütün gücümle, “Sarıkıız, buradayım!” diye bağırıyorum.

Ayak sesleri gittikçe yaklaşıyor.

Defter elinden düştü. Bu bir karabasandı. Kalktı, defteri alıp masanın üzerine koydu. Yoksa bütün bunları o mu yazmıştı da anımsamıyordu. Ya postacı? Onu da mı uydurmuştu. Hayal mi görmüştü?

Paltosunu giyip beresini başına geçirdi. Akşamla birlikte hava daha da soğumuştu. Cadde boyunca yürüdü. Parka girdi. Bu kış akşamında ortalıkta kimseler kalmamıştı. Ortam ürkütücüydü. Bir çöp bidonu görünce durdu. Emin olmak için çevresine bakındı. Koltukaltına gizlediği defteri çıkarıp sayfa sayfa yırtmaya başladı. En son sayfayı tutuşturup öbürlerinin üzerine attı. Büyülenmişçesine alevleri izliyordu. Bir sesle irkildi:

"Bey abicim, bi dakka!"

Dönüp baktı. Üstü başı dökülen bir serseriydi. El ayak çekildikten sonra parkın görünmeyen sahiplerindendi.

"Ne var?"

"Açım, bir ekmek parası…"

Aç değil sarhoştu. Şarap ve sigara parası istiyordu. Sesi, yakarmaktan çok buyuran bir tondaydı. Gözlerindeki kararlılık zorbalığa açık olduğunu gösteriyordu. Bir süre bakıştılar. Paltosunun cebindeki parayı çıkarıp adamın bela ile minnet arasında titreyen avucuna tutuşturdu. Ondan korkmadığını belirten kendinden emin bir biçimde, "Aç kalma," dedi.

Bir elindeki paraya, bir karşısındakine baktı. Bu kadarını beklemiyor olmalıydı ki, şaşırmıştı.

"Sağ ol," dedi.

Çöp bidonundaki alevler sönmek üzereydi. Defterden geriye küller kalmıştı..

"Ömrün uzun olsun abi."
Arkasına bakmadan yürüyüp parktan çıktı.